

**YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE GÖREV YAPAN
İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİ İLE ÖZEL EĞİTİM
KURUMLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN KEKEME
ÖĞRENCİLERE YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sonay TÜRKMEN DENİZ

Lefkoşa

Haziran, 2016

**YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE GÖREV YAPAN
İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİ İLE ÖZEL EĞİTİM
KURUMLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN KEKEME
ÖĞRENCİLERE YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sonay TÜRKMEN DENİZ

Danışman: Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

Lefkoşa

Haziran, 2016

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Özel Eğitim Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE, Yakın Doğu Üniversitesi

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mukaddes Demirok, Yakın Doğu Üniversitesi
(Tez Danışmanı)

Üye : Doç. Dr. Murat Tezer, Yakın Doğu Üniversitesi

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2016

Prof. Dr. Orhan Çiftçi
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK RAPORU

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “KKTC’de görev yapan İlköğretim öğretmenleri ile Özel Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik tutumlarının belirlenmesi” adlı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanmam durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bir üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

.../.../2016

İmza

Öğrencinin Adı-Soyadı

Sonay TÜRKMEN DENİZ

ÖNSÖZ

Bu çalışma sırasında yardımını ve desteğini gördüğüm danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK hocama çok teşekkür ederim.

Araştırmamda önerileriyle bana katkıda bulunan Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK'e, her daim benden desteğini esirgemeyen Uzman Erinç BAYAT'a ,konu aşamasında benden yardımını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Berrin BAYDIK'a, Yrd. Doç. Dr. İlhan ERDEM'e, Dr. Hasan ERİŞ'e, Uzman Gökhan GÜVEN'e ve Sedat YÜCE'ye ve İsmail GÜLER'e çok teşekkür ederim.

Verilerin toplanması sürecinde ,benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve her zaman yanımda olan eşim Erkan DENİZ'e, varlığı ile bana güç veren oğlum Buğrahan'a ve ablam Gonca TÜRKMEN'e çok teşekkür ediyorum.

Bu günlere gelmemde vesile olan ve bana her zaman destekte bulunan anneme, rahmetli babama sonsuz sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Saygılarımla

Sonay TÜRKMEN DENİZ

ÖZET

KKTC’ DE GÖREV YAPAN İLKÖĞRETİM OKULLARI VE ÖZEL EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN KEKEME ÖĞRENCİLERE YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Sonay TÜRKMEN DENİZ

Yakın Doğu Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi
Özel Eğitim Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Haziran, 2016

Danışman: Dr. Mukaddes Sakallı Demirok

Bu araştırma ilköğretim okullarında ve özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik tutumlarının karşılıklı olarak belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilköğretim dairesine bağlı ilköğretim okulları ve Özel Eğitim merkezleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Lefkoşa, Gazi Magosa, İskele ve Güzelyurt Bölgesi’ndeki rastgele seçilmiş ilköğretim okullarında ve özel eğitim okullarında görev yapan 356 öğretmen yer almaktadır. Bunun 200’ü sınıf öğretmeni, 121’i branş öğretmeni, 35’i ise özel eğitim öğretmenlerindendir oluşmaktadır.

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin kekemeliğe ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla, Yrd.Doç.Dr.İlhan Erdem tarafından geliştirilen “Kekemeliğe Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından ölçeğe verilen yanıtlara ilişkin yapılan iç tutarlılık testi sonuçlarına göre, ölçekte bulunan başarısızlık alt boyutuna ait Cronbach alfa değeri 0,81, farkıdanlık alt boyutuna ait değer 0,76 ve soyutlama alt boyutuna ait Cronbach alfa değeri 0,78 bulunmuş ve ölçeğin güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçek formunda yer alan maddeler beşli Likert tipi dereceleme ölçeğine sahiptir.

Veriler soru formu ile toplanmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. Soru formunun birinci bölümünde öğretmenlerin yaş, cinsiyet, meslekli kıdem gibi tanıtıcı özelliklerini saptamaya yönelik soruların yanı sıra öğretmenlerin konuşma bozuklukları /kekemelik konusunda eğitim alma durumlarını saptamaya yönelik sorular yer almaktadır.

Araştırmanın verileri bilgisayar ortamında Statistical Package for Social Science (SPSS) 21.0 programı yardımıyla çözümlenmiştir. Çözümleme işlemlerine öğretmenlerin yaş, cinsiyet, mesleki kıdem gibi sosyo-demografik özelliklerine ilişkin frekans analizi yapılarak başlanmış ve sonuçlar frekans tablolarıyla gösterilmiştir. Öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında kullanılacak hipotez testlerini belirlemek amacıyla ölçek puanlarının normal dağılıma uyumu Kolmogorov-Smirnov test edilmiştir. Öğretmenlerin ölçekten aldıkları puanlar karşılaştırılırken parametrik hipotez testleri kullanılmıştır. Ölçek puanlarını karşılaştırmak için “t testi” kullanılmıştır. Öğretmenlerin yaş gruplarına, mesleki kıdemlerine, branşlarına göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında ise varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Çıkan farkın hangi kategoriden kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerden Turkey testi yapılmıştır.

Araştırma bulguları, ilköğretim okullarında ve özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin görüşlerine, cinsiyetlerine, yaşlarına mezun oldukları fakülteye, mesleki kıdemlerine, çalıştıkları okulda görev yapma sürelerine, bulundukları bölgeye, görev yaptıkları öğretmen sayısına göre kekeme öğrencilere yönelik tutum ölçeğinden elde edilen puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Buna karşılık, öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına, öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olma durumuna, yüksek öğrenimleri sırasında konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına; yüksek öğrenimleri sırasında konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına ilişkin elde edilen puanlar dağılımında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler : *Özel Eğitim, Kekemelik, Öğretmen Tutumu.*

SUMMARY

DETERMINATION OF THE ATTITUDES OF TEACHERS WORKING IN PRIMARY SCHOOLS AND SPECIAL EDUCATION INSTITUTIONS IN TRNC TOWARDS THE STAMMERING STUDENTS

Sonay TÜRKMEN DENİZ

Near East University
Atatürk Education Faculty
Department of Special Education

Masters Thesis

June 2016

Advisor: Dr. Mukaddes Sakallı Demirok

In this study, the objective is to determine the attitudes of teachers working in primary schools and special education institutions towards stammering students and stuttering. In the project, descriptive type of quantitative research methods has been used. The research is centered around primary schools and special education institutions which are connected to TRNC Primary Education Department in 2015-2016. The random sample of the study consists of 356 teachers working in primary schools and special education institutions in Lefkoşa, Gazi Magosa, İskele and Güzelyurt. In this sample, 200 are class teachers, 121 are branch teachers and 35 are special education teachers.

In order to determine viewpoints of the teachers towards stuttering, the study of Associate Yrd.Doç.Dr.İlhan Erdem called “Scale of Attitude Towards Stuttering” was used. According to the internal consistency of the test calculated by the researcher, the failure sub dimension Cronbach alpha value was 0.81, awareness sub dimension Cronbach alpha value was 0.76 and abstraction sub dimension Cronbach alpha value

was 0.78. These results implied that the scale used is trustworthy. The items of the scale are quintet Likert type ratings.

The data is gathered by a questionnaire consisting of two parts. At the first part there are questions about the teachers' age, gender, vocational seniority and also questions to find out about the education they have about stuttering.

The research data was resolved by using a computer programme called Statistical Package for Social Science (SPSS 21). The resolving process started with a frequency analysis related with the teachers' socio-demographic characteristics like age, gender and vocational seniority and the results are shown in frequency tables. Kolmogorov-Smirnov, which is the coherence of scale points with normal distribution is tested, and this is used to determine the hypothesis tests to compare scale points established according to the introductory characteristics of the teachers. While comparing the teachers' scale points, Parametric Hypothesis tests (T-Test) have been used. On the other hand, comparison of the scale points of the teachers according to the age groups, seniority and specialization have been done by using Variation Analysis ANOVA. Also, to find out the reason of the difference between the results, Post-Hoc test Turkey has been used.

According to the data found with the help of all these tests and research methods mentioned above, no statistical scale point gaps are identified and no relation was found between the attitudes towards stuttering and the age, gender, graduated faculty, vocational seniority, mission time, the region of the workplace and the number of teachers they work with. Although, a statistical gap between the scale points is noticed between the attitudes towards stuttering and the number of students in the school, if they educated any stammering student before, if they had any education about stuttering in their previous university.

Key Words : *Special Education, Stuttering, Teacher Attitude.*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	I
BİLİMSEL ETİK RAPORU	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
SUMMARY	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLOLAR	X
KISALTMALAR	XII
 BÖLÜM I	
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	4
1.3 Önem	5
1.4 Sınırlılıklar	6
1.5 Tanımlar	7
 BÖLÜM II	
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1.1 Özel Eğitim	8
2.1.2. Özel Eğitim Gerektiren Bireyler	10
2.1.3. Özel Eğitim Sınıfı ve Özel Eğitim Öğretmeni	11
2.1.4. Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitim Ortamları	11
2.1.5. Ayır Eğitim Ortamı	12
2.1.6. Birlikte Eğitim Ortamı	12
2.2. Kekemelik	13
2.2.1.Kekemeliğin Tanımı	13
2.2.2.Kekemeliğin Sınıflandırılması	16
2.2.3.Kekemeliğin Ayırıcı Özelliği	17
2.2.4.Kekemeliğin Nedenlerine İlişkin Kuramlar	18
2.2.4.1. Yapısal Kuramlar	18
2.2.4.1.1 Organik ve Genetik Kuramlar	18
2.2.4.1.2.Biyokimyasal ve Fizyolojik Kuramlar	19
2.2.4.1.3.Nörolojik Kuramlar	19
2.2.4.2 Psikolojik Kuramlar	19
2.2.4.3.Öğrenme ve Şartlanma Kuramları	20
2.2.4.3.1.Diagnozojenik-Semantojenik Kuram	20
2.2.4.3.2. Sürerlilik Kuramı	20

2.2.4.3.3. Yaklaşma-Kaçınma Çatışması Kuramı	20
2.2.4.3.4. Beklenti Kuramı	21
2.2.5. Kekemeliğin Görülme Sıklığı ve Olasılığı	21
2.2.6. Kekemeliğin Oluşumu	21
2.2.7. Kekemeliğin Değerlendirilmesi ve Tanılanması	25
2.2.8. Kekemeliğin Önlenmesi	27
2.2.9 Kekemeliğe ile ilgili Öğretmen Tutumları	30
2.2.10. Türkiye ve KKTC 'de Kekeleyen Bireylere Genel Bakış	31
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	33
BÖLÜM III	
3.YÖNTEM	44
3.1. Araştırmanın Modeli	44
3.2. Evren ve Örneklem Yöntemi	44
3.3. Verilerin toplama araçları	45
3.3.1. Tanıtıcı Özellikler	45
3.3.2. Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği	45
3.4. Verilerin Toplaması	46
3.5. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi	46
BÖLÜM IV	
4. BULGULAR VE YORUMLAR	48
BÖLÜM V	
5. TARTIŞMA	72
BÖLÜM VI	
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	78
6.1. Sonuç	78
6.2 Öneriler	81
KAYNAKÇA	83
EKLER	90
EK 1. Demografik Bilgi Formu	91
EK 2. Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği	93
EK 3. KKTC, Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Dairesi Müdürlüğü İzin Yazısı	94
EK 4. Ölçek İzin Yazısı	95
EK 5. Özgeçmiş	96
EK 6. Orjinallik Raporu	97

TABLolar

	Sayfa No
Tablo 1 Öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı	48
Tablo 2 Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların özelliklerine göre dağılımı	50
Tablo 3 Öğretmenlerin konuşma bozuklukları/kekemelik ile ilgili eğitim alma durumlarına göre dağılımı	51
Tablo 4 Öğretmenlerin Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeğine Verdikleri Yanıtların Dağılımı	53
Tablo 5 Öğretmenlerin Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	55
Tablo 6 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	56
Tablo 7 Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	57
Tablo 8 Öğretmenlerin Branşlarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	58
Tablo 9 Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	59
Tablo 10 Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	60
Tablo 11 Öğretmenlerin Şuan Görev Yaptıkları Okulda Çalışma Sürelerine Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	61
Tablo 12 Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Bulunduğu Bölgeye Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	62
Tablo 13 Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okullardaki Öğrenci Sayılarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	63
Tablo 14 Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okullardaki Öğretmen Sayılarına bağlı ,Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	64
Tablo 15 Öğretmenlerin Daha Önce Kekeme Öğrencileri Olma Durumuna Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	66

Tablo 16	Öğretmenlerin Yüksek Öğrenimleri Sırasında Konuşma Bozuklukları / Kekemelik Konusunda Eğitim Alma Durumlarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	67
Tablo 17	Öğretmenlerin Okul Dışında Konuşma Bozuklukları / Kekemelik Konusunda Eğitim Alma Durumlarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	69
Tablo 18	Öğretmenlerin Konuşma Bozuklukları / Kekemelik Konusunda Yayın Takip Etme Durumlarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması	70

KISALTMALAR

APA	: American Psychological Association, Dictionary of Psychology
DSM-IV	: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
ICD	: International Classification of Diseases
KHK	: Kanun Hükmündeki Kararname
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Statistical Package for Social Science

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve çalışma kapsamında içinde yer alan bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem

Konuşmanın üretimini sağlayan solunum, seslenme, kelime hazinesi ve artikülasyon sistemlerde meydana gelen bozukluk, aksama ya da iletişim kuramamadır (Öztürk, 1994).

Konuşmanın şekillenmesini sağlayan her organın senkronize olmuş şekilde birlikte çalışmasıyla gerçekleşen ve zihinsel boyutu da olan bütünsel bir dil becerisidir. Bu kompleks yapı içerisinde görülecek eksiklikler konuşma bozukluğuna sebep olabilir. Fiziksel eksiklikler, diyaframdan kaynaklı bozukluklar, ses organlarındaki eksiklik veya rahatsızlıklar, konuşma bozukluklarına sebep olduğu gibi ayrıca zihinden kaynaklanan sorunlar da konuşma bozukluğuna sebep olabilir (Aybay, 2009).

Konuşma becerisinin diğer dil becerileri arasında önemli bir yere sahiptir. İnsanlar birbirlerine duygu, düşünce, istek ve hayallerini anlatma ihtiyacını birbirleriyle ile konuşarak gerçekleştirirler. Bireylerin iletişim kurmaları ve birbirleri ile ilişkilerini sürdürebilmeleri dil ile gerçekleşir. Bundan dolayıdır ki insanlar nesiller boyunca duygu, ve isteklerini ayrıca ilişkilerini gerçekleştirebilmek için dile ihtiyaç duymuşlardır. (Dumanoglu, 2006).

Konuşmadaki ritim, akıcılık olayının yapılan duraksamalar ile bozulması ve bilinmeyen durumları en fazla olan bozukluklar arasına konuşma bozukluğu da dahildir. (Öztürk, 1994).

Konuşma bozukluğu; üretimini meydana getiren, solunum, seslenme, kelime hazinesi yetersizlikleri ve artikülasyon gibi sistemlerde meydana gelen bozukluk, aksama, iletişimde sorun yaşama durumu olarak nitelendirilebilir. (Erdem, 2013).

Kekemelik durumu, bireyin yalnızca konuşma akıcılığını değil, aynı zamanda konuşmaya ilişkin davranışlarını, duygusal yaşantısını sözel iletişimi ve

sözel iletişim tutumlarını olumsuz olarak etkileyebilen, çok özelliği olan bir sorun olarak karşımız çıkmaktadır. Kekemelik bireyin konuşmasını ve konuşmaya ilişkin davranışlarını etkilediği gibi duygusal yaşamını da etkilemektedir (Baydık, 1996).

Kekemelik, bir konuşma sorunu olmadığı gibi, bireyin sosyal yaşantı içinde de iletişim kurarken karşılaştığı bir engeldir; çünkü toplum içinde bireyin öncelikli olarak sözel iletişim tutumuna önem verilir. Bireyin akıcı ve rahat konuşması, bireyin gündelik hayatına avanyaj sağladığı gibi ekonomik hayatına da etki eder. Kekemelik sorunu yaşayan birey, ne zaman akıcı konuşacağını ya da ne zaman kekeleme sorunu ile karşılaşacağını kestiremez. Bu duruml karşılaşılan bireyler özellikle çocuklar hayal kırıklığı ve utancı daha fazla yaşarlar. (Swan, 1993).

Yapılan araştırmalarda okul çağındaki çocukların % 5'i konuşma bozukluğunu yaşarken, kekemelik ise konuşma bozuklukları arasında % 0.8 lik bir dilimi kapsadığı görülmektedir. (Brayn, 1982). Yabancı kaynaklarda bu durumun çocuklardaki yaygınlığı % 1 olarak görülürken, Ankara civarında ilkökul çocuklarında kekemeliğin yaygınlığı % 1.6 ve % 3.1 arasında görülmektedir. (Öztürk, 1994).

Andrews ve arkadaşları (1983) 'nın yapmış olduğu araştırmada kekemelik sıklığının ergenlik döneminde %1 ,16 yaş civarında %8, sürekli kekemelik durumunun ise %4.9 olarak temsil ettiğini ve bu çocukların ¾'ünün 16 yaşında düzeldiğini dile getirmişleridir.

Rafuse (1994), kekemeliğin yaşam boyunca görülme oranını % 5, süreğenleşme oranını % 0.5-1, olarak değerlendirirken, kekemeliğin genellikle 2-7 yaşları arasında, ender olarak da yaşamın daha sonraki yıllarında başladığı belirtilmektedir (Belgin ve Güven, 1985; Öztürk, 1994). Belgin ve Derinsu (1990) Kekemeliğin ortaya çıkma yaşının %90 ında 6 yaşından önce , en fazla da 2-4 yaşları arasında görüldüğünü ortaya koymuşlardır. Kekemelik ile ilgili ortaya konulan yaşlar konuşma yetisinin kazanıldığı yaşlardır. Bazı durumlarda bu dönemde "fizyolojik kekemelik" olarak nitelendirilen geçici bir kekemlik ortaya çıkabilmektedir. Bu durum genelde konuşmadaki uzatma ve tekrarlarla ortaya çıkar. Konuşma sorunu yaşayan çocuk bu durumda konuşmada tekrar ve yineleme yapar; fakat bunun farkında bile olmaz, eğer ki çocuk bu durumu yaşarken, çocuğun dikkati konuşması

üzerine çekilmez ve çocuğa baskı uygulanmaz ise bu durum 7-8 yaşlarında kendiliğinde düzelerek dogru ve akıcı bir konuşmaya döner. (Öztürk, 1994).

Kekemeliğin ortaya çıkması ,konuşmayı öğrenme durumu ile aynı anda ortaya çıkar.Öğrenme kuramı bu durumu ,konuşmayı öğrenme esnasında yapılan duraksama,kesilm ve tereddütten kaynaklandığını açıklar.(Van Riper, 1972)

Kekemelikte ailenin üzerine büyük rol dümektedir.Konuşmada akıcılık bozukluğu yaşayan bir çocuğun bu durumu aile tarafından görmezden gelinmemekte hatta bu duruma çoğu kez müdahale edilmektedir.Bundan dolayı böyle bir durumda aile danışmanlığının görevi ve önemi büyük olduğu için aile danışmanlığı titizlikle yürütülmelidir.Aileye böyle bir durumun geçicic olduğunu dile getirip aülenin kaygısının azaltılması gerekmektedir.Çocuk bu dönemden geçerken baskı yapılmamalı cümleleri düzeltilmemeli ve hatta kendini ifade ederken sabırla dinlenilmesi gerekmektedir.Çocuğu herhangi bir zoru duruma düşürecek durumdan uzak durulmalıdır (Öztürk, 1994).

Kekemelik durumu genel olarak ,çocuğun konuşmaya başlama döneminde çocuğa uygulana ağır disiplin ve baskı ortamı gibi durumlarda ortaya çıkan bir sorundur.Bunun için .öncelikli olarak aile daha sonra öğretmen ve yetişkinlerin bu konuda hassasiyet göstermrsi gerekmektedir.Çocuğun kekemelik sorunu ile karşılaştığı durumda ortaya çıkacak olan dış etmenler de kekemeliğin önlenmesinde olumsuz etki ettiği için bu durum çocuğun hayatını daha da zor hale getirmesine sebeptir (Aybay, 2009).

Tutum, bireyin yaşantı ve deneyimler sonucu ilgili olduğu nesne ve durumlara karşı yine bireyin davranışı üzerinde yönlendirici etkiye sahip zihinsel bir hazıroluşluk durumudur (Özdemir, 2010).Kekemeliğin giderilmesinde aile ve terapistlerin eğitimi yeterli olmamakta öğretmene de önemli görevler düşmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde genel eğitim öğretmenleri ile özel eğitim öğretmenlerinin kekeme öğrencilere yönelik öğretmen tutumlarını belirleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Kekemelikle ilgili yapılan çalışmalarda ise öğretmen görüşleri ayrıntılı olarak ele alınmamıştır.Tüm bu nedenle ilköğretim okulundaki öğretmenler ile özel eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik tutumlarını karşılaştırarak inceleyen bir çalışmaya duyulan gereksinim sebebiyle, bu araştırmanın problemi ilköğretim okullarında ve özel eğitim

kurumlarında görevli öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik görüşlerini karşılaştırmalı olarak incelemek ve kekemelik ile ilgili öğretmen görüşlerini almaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı; KKTC’ de görev yapan ilköğretim öğretmenleri ile özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik tutumlarını belirlenmesi, karşılaştırmalı olarak görüşlerinin değerlendirilmesi, oluşturmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda alt problemler; öğretmenlerin tutumu ve tanıtıcı özelliklerine yönelik tutumları olarak iki bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

Tutuma yönelik alt problem olarak ;

- İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin tutumları nasıldır ?
- Özel eğitim öğretmeni, sınıf öğretmeni ve branş öğretmenlerinin kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?

Tanıtıcı özellikler olarak;

- Öğretmenlerin yaş gruplarına göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır ?
- Öğretmenlerin öğrenim gördükleri fakültelere göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Öğretmenlerin şuan çalıştıkları okulda çalışma sürelerine göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?

- Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların bulunduğu bölgelere göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğretmen sayılarına kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olma durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Öğretmenlerin yüksek öğrenimleri sırasında konuşma bozuklukları/kekemelik hakkında eğitim alma durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Öğretmenlerin bozuklukları/kekemelik hakkında okul dışında göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Öğretmenlerin bozuklukları/kekemelik hakkında bilimsel yayınları takip etme durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?

1.3 Önem

Kekemelik dünyada yaygınlık oranı en yüksek olan konuşma bozukluğundan birisidir. Kekemelik sorunu yaşayan birey her alanda olumsuz tutum sergilemektedir. Bu durum bireyin okul hayatından başlayarak mesleki başarısına kadar uzanır.

Kekeleme durumu olan bireyde ,dilsel bozukluk olduğu kadar fiziksel bozukluklar da görülmektedir. Kişide göz kırpma, dudak ve yüz hareketlerinde

değişiklikler, nefes alıp vermede sorunlar vb. motor davranış bozukluklarına atlanır. Bu bozukluğun yaygınlığı ve görülme durumu nun fazlalığı kişiden kişiye değişiklik göstermektedir.

Kekeleme durumu ile karşılaşma oranı yüksek olan çocukların yaşadığı ani korku ve korkutmlar kekemeliğin ortaya çıkmasında en temel etkenlerdir. Bu durumda ailenin erken yaşta ortaya çıkan geçici bozukluğu ortadan kaldırmak için çocuğa baskı yapmaması ve çocuğun dikkatine konuşmasına yönelmemesi ailelere önerilen durumdur. (Karacan, 2000)

Bu araştırma ile öğretmenlerin kekemelik hakkındaki bilgi ve görüşleri, yeterliliği kekeleme davranışı gösteren öğrencinin duygusal ve sosyal anlamda sağlıklı bir birey olarak gelişmesi, verilen eğitimin verimliliği ve öğrencinin akademik açıdan başarılı olabilmesi için çok önemlidir. Bu çalışmanın bundan sonra yapılacak olan çalışma ve araştırmalara yol gösterebileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda elde edilen veriler diğer öğretmenlere de ışık tutar nitelikte olacaktır. Buna benzer yapılan çalışmalar, kekemelik kavramı üzerine oluşmaktadır ve bu araştırmalar tarama türünde araştırmalardır. Bu açıdan deneysel türde yapılan bir araştırma, konuya farklı bir yaklaşım getirecektir.

1.4 Sınırlılıklar

- Bu araştırma Girne, Lefkoşa, Gazi Magosa, İskele ve Güzelyurt Bölgesi'ndeki rastgele seçilmiş ilköğretim okullarında ve özel eğitim okullarında devam eden öğretmenler ile,
- 2015 -2016 eğitim öğretim yılının 2.dönemi ile ,
- Elde edilen bulgular görüşme sorularından elde edilen verilerle ,
- Araştırma verileri, bu çalışmada kullanılan görüşme sorularının niteliği ve görüşmelere katılan denetmenlerin görüşme sorularını anlamlandırmalarını sağlayan algı çerçeveleriyle,
- Araştırmada genellenebilir yorumlar yapılacağı için araştırma “Betimsel Tarama Yöntemi” ile sınırlı tutulacaktır.

1.5.Tanımlar

Özel Eğitim : Bireyin fiziksel ve beyinsel gelişiminde ,normal akranlarına göre farklılık göstermesi durumunda verilen eğitim ve öğretim çalışmalarının bütününe denir.

Özel Eğitim Sınıfı : Okullarda ve özel kurumlarda,akranlarına göre ayrı özellikte olan çocukların ayrı bir sınıfta eğitim görmesini gerektiren ve bunun için de bireyin yetersizlik , eğitim performansları,özellikleri göz önünde bulundurularak özel araç – gereç ve materyal ile eğitim verilen sınıflardır.

Konuşma Bozukluğu : Bireyin konuşma sesleri çıkarırken bunların anlaşılmaması ve konuşma akıcılığının bozulma durumlarıdır.

Kekemelik : Konuşmanın akıcılığında irkilme, uzatma, tekrarların oluşması ve buna bağlı bozulmaların sıklıkla ortaya çıkmasına denir.

Tutum : Kişinin bir durum bir nesne ya da bir kişiye karşı göstermiş olduğu duygu,inanç,eğilimlerin göreceli olarak durağan bir şekilde oluşmasıdır.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde özel eğitim, özel eğitimin tanımı, kekelelik, kekeleliğin tanımı, kekeleliğin ayırıcı özelliği, kekeleliğin nedenlerine ilişkin kuramlar, kekeleliği görülme sıklığı, olasılığı, yaygınlığı ve değişkenliği, kekeleliğin değerlendirilmesi ve tanınması ile ilgili konulara değinilmiştir. Ayrıca, kekeleliğe karşı öğretmen tutumlarına, kekeleme sorunu yaşayan bireylerin genel anlamda nasıl görüldüğüne ve kekelelik üzerine yapılan ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1 Özel Eğitim

Eğitim, bireyin yaşantılar yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Eripek, 2005). Her birey kendine özgü çeşitli niteliklere sahiptir, eğitim ise bireyin kendine özgü niteliklerini planlı bir şekilde ortaya çıkarır. Bireylerin farklı ihtiyaçları olması eğitimin de bu yönde gelişimini sağlar. Ancak her çocuk bedensel ve zihinsel farklılık gösterir ve farklılıkların büyük olduğu çocuklarda genel eğitim hizmetleri yeterli gelmemektedir. Alan yazın incelendiğinde özel eğitim ile ilgili birçok tanımlama yapılmıştır.

Ataman'a (2005) göre, "Özel eğitim özel gereksinimi bulunan bireylere yetenek ve engelleri doğrultusunda hizmet vererek toplumla uyumlu ve bağımsız yaşayabilmelerini amaçlayan eğitimidir."

Beden, zihin, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri yönünden normal akranlarının gelişim özelliklerinden farklılık gösteren çocukların eğitim ve öğretim işlerini içine alan çalışmaların bütününe özel eğitim denir (Özsoy, 2010).

Çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitimsel yeterlilikleri açısından yaşlılarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireylerin eğitim

İhtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programı ve belirlenen yöntemler ile onların özür durumuna ve bireysel özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime "özel eğitim" denir (Özel Eğitim Hizmetleri Kitabı, 2006).

Özsoy, Özyürek ve Eripek (1998) beden, zihin, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri yönünden normal çocukların gelişim özelliklerinden ayrılan çocukların eğitim ve öğretim durumlarını kapsayan çalışmalar, "Özel Eğitim" olarak nitelendirilmektedir.

Kırcaali-İftar (1998) özel eğitimi, ortalama öğrencilerin bilişsel duyuşsal ve devinimsel özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, ve bireyin bağımsız yaşama olasılığının en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen ve bunun için planlanmış eğitim hizmetlerinin bütünü olarak tanımlamıştır.

Özel eğitim, 31.05.2006 Tarihli Kanun Hükmünde Kararname'de (KHK/573) ise şöyle tanımlanmaktadır: "Özel eğitime gereksinim duyan kişilerin eğitim ve toplumsal gereksinimlerini karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin bütün bilişsel alanlarındaki özellikleri ile akademik alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitim" olarak tanımlanmaktadır.

Bireyin fiziksel ,sosyal ve ruhsal gelişiminin normal gelişimden farklılık göstererek,normal eğitim ortamından kısmen ya da hiç yararlananmayan, verilen destek eğitim programları ile eğitimine devam eden bireyler için özel olarak tasarlanan ve özel eğitim kadrosu ,özel ekipmanlar ile farklı olarak geliştirilen özel eğitim programına özel eğitim denir (Baykoç 2010) .

Günümüzde özel gereksinimli bireylerin sayısına baktığımızda Dünya nüfusunun %14'ünü, Türkiye nüfusunun da %12.29'unu özel gereksinimli bireyler oluşturduğunu görmekteyiz.Yapılan çalışmalar doğrultusunda ortaya atılan bulgular ışığında şu an ülkemizde 6,5 milyona yakın özel gereksinimli birey bulunduğu varsayılabilir. Bu sayı hiç de küçümsenemeyecek büyüklüktedir (Batu ve İftar, 2011).

Bundan dolayı özel gereksinimli öğrencilerin de normal gelişim gösteren öğrenciler gibi eğitimden yararlanma hakkı vardır. Özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrencilerin akranlarıyla da aynı eğitim ortamını paylaşmaya diğer öğrencilerden daha fazla ihtiyaçları vardır.

Özel eğitim, bireyin kendi akranlarına oranla bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimindeki farklılıkları nedeniyle normal eğitimden yararlanamayan bireylere, bu alanda uzman yetiştirmenler tarafından farklı metot teknik ve materyallerle özel tasarlanmış ortamlarda verilen hizmet olarak tanımlanabilir.

2.1.2. Özel Eğitim Gerektiren Bireyler

Özel eğitime muhtaç olan çocuklardan zihinsel engeli olanlar bireyleri bu güne kadar birçok sözcüklerle anılmış ve etiketlenmiştir. Bilim ve teknoloji ile sosyal yapıdaki değişimler ile beraber zihin engelli tanımı da değişmiştir. Bu tanımlar, toplumların zihin engeline bakış açılarını değiştirdiği gibi sunulan hizmetlerde de farklılıklar doğurmasını sağlamıştır.

Eripek (2005) özel eğitime gereksinim duyan çocukları, “farklı eğitim gereksinimleri bireysel olarak planlanmış eğitim programlarını gerekli kılan çocuklar” olarak tanımlamıştır.

Bu nedenle özel gereksinimli öğrencilerin de özel gereksinimi olmayan öğrenciler gibi eğitimden yararlanma hakkı vardır. Bu bireylerin özellikle akranlarıyla da aynı eğitim ortamını paylaşmaya diğer öğrencilerden daha fazla ihtiyaçları vardır.

Özel eğitime gereksinimi olan çocukların çoğu farklı alanlarda çeşitli sınırlılıklar gösterebilir. Birey, bu sınırlılığa bağlı olarak çoğu kimsenin duyduğu gibi duymayabilir, gördüğü gibi görmeyebilir, istenildiği gibi anlayamayabilir. Kişinin bu sınırlılığı yüzünden yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kendinden beklenen rolleri istediği gibi gerçekleştirmeyebilir.

Türk Milli Eğitimin amaç ve ilkelerine baktığımız zaman, özel eğitimin ve özel eğitim gerektiren bireylerin, topluma uyum sağlayan, çevresi ile iyi ilişkiler kuran, diğer insanlarla birlikte çalışıp üreten, kendi kendine yetebilen ,mutlu bir yurttaş olarak geliştirmelerini hedeflediğini görmekteyiz.

2.1.3 Özel Eğitim Sınıfı ve Özel Eğitim Öğretmeni

Bireylerin fiziksel ,sosyal ve ruhsal durumlarından dolayı bulundukları okul ve kurumlarda farklı sınıflarda ayrı olarak eğitim görme ihtiyacı olan ,eğitim performansı ve kişinin özelliğine göre farklı eğitim materyalleri kullanılarak oluşturulan sınıflara özel eğitim sınıfı denir (MEB, 2006).

Özsoy (2006) Özel eğitim sınıfını, ilköğretim bünyelerinde çeşitli düzenleme yapılarak ilköğretime dayalı programların uygulandığı sınıf olarak belirtmiştir.

Özel eğitime ihtiyaç duyan ya da ayrı bir sınıfta eğitim almaları uygun görülen öğrencilerin, normal gelişim gösteren akranları ile birlikte eğitim görebilmeleri için milli eğitim müdürlükleri tarafından kurum ve özel okullarda bu öğrenciler için özel eğitim sınıfları açılır.Bu sınıflardaki eğitim ihtiyaç duyulan program ile yürütülür.

Özel eğitim sınıfı öğretmeni ise, Çeşitli nedenlerle akranlarından zihinsel beceriler ve eğitim öğretim yönünden gerilik gösteren çocuklara eğitim veren ve ilköğretim okulları bünyesinde bulunan, çocuğun ihtiyacı olan destek eğitimin verildiği sınıflarda görev yapan öğretmenlerdir (Sarı, 2003).

2.1.4. Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitim Ortamları

Fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal özellikleri ve gereksinimleri akranlarından farklı olan bireylere özel gereksinimli bireylere denir (Kargın, 2004). Zihin engelli bireyler, farklı zihinsel, sosyal, bedensel ve duygusal gelişime sahip olduklarından dolayı akranları ile aynı yaşlarda ve ortamlarda eğitim aldıkları

söylenemez (Sarı,2003). Bundan dolayı zihin engelli bireylerin eğitiminde kaynaştırma eğitimi temel alınmakla birlikte bunun yanı sıra farklı merkezlerde eğitim aldıkları da bilinir.

Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere yönelik eğitim ortamları en az kısıtlayıcı ortamlardan en çok kısıtlayıcı ortamlara doğru çeşitlilik göstermektedir. Bunlar, normal sınıf, kaynak oda, özel sınıf, özel eğitim okulu ve yatılı okul/ bakım evleri şeklinde sınıflandırılmaktadır (Çiftçi-Tekinaslan, 2008). Engel durumuna göre en uygun ortam belirlenir yerleştirilir.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2006) zihinsel yetersizliği olan öğrencilere yönelik eğitim ortamları iki ana başlık altında ele alınmıştır. Bunlar, ayrı eğitim ortamı ve birlikte eğitim ortamı şeklindedir.

2.1.5. Ayrı Eğitim Ortamı

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2006), özel eğitim okul ve kurumları, “özel olarak yetiştirilmiş personelin bulunduğu, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemlerin uygulandığı, her tür ve kademedeki yatılı/gündüzlü resmî/özel okul ve kurumlar” şeklinde tanımlanmıştır.

Zihin engeli bulunan bireyler bazı durumlarda yaşlıları ile ayrı eğitim ortamında eğitimini sürdürmesi gerekir ki bu eğitimini sürdüreceği okullardan biri özel eğitim okuludur. Özel eğitim okuluna devam eden bireyin eğitimi diğer akranlarının aldığı eğitimden farklıdır.

2.1.6. Birlikte Eğitim Ortamı

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2006) özel eğitim sınıfı, “okul ve kurumlarda, durumları ayrı bir sınıfta eğitim görmeyi gerektiren öğrenciler için yetersizlik türü, eğitim performansları ve özelliklerine göre açılan sınıflar” olarak tanımlanmaktadır.

Birlikte eğitim ortamı; zihin engeli olan öğrencilerin, normal düzeydeki akranlarıyla aynı ortamda eğitim görmeleri olarak da tanımlanır. Bu bireylerin toplumsal uyum için ihtiyaçları olan süreç birlikte eğitim ortamlarında daha hızlı şekilde gerçekleşmektedir. Birlikte eğitim ortamları tam zamanlı ve yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları şeklindedir.

Özgür'e (2011) göre kaynaştırma, özel gereksinimli çocukların normal gelişim gösteren yaşlılarıyla normal sınıflarda eğitim ve öğretimine özel bir şekilde dahil edilmesi anlamına gelir. Diğer bir anlatımla özel eğitim gereksinimli çocukların daha yapıcı psiko-sosyal ilişkiler kurmasını kolaylaştırma sürecidir

Kaynaştırma sınıflarında, kaynaştırmayı kolay hale getiren en büyük etken sınıf öğretmenleridir. Sınıf öğretmenleri, kaynaştırma sınıflarında verilen destek eğitim hizmetlerini sağlayan, normal hazır bulunuşluluk düzeyine sahip öğrencileri bu konuda bilgilendirecek olan tek kişidir. Bir program dahilinde vermiş olduğu özel eğitim uygulamasında, öğrenciye uygulayacağı yöntem ve tekniği kullanırken kaynaştırma sınıfındaki öğrenci sayısının uygunluğuna, kaynaştırma öğrencisine uygun materyallerin sınıfta bulundurulmasına, kaynaştırma öğrencisinin özrüne uygun sınıf düzeninin oluşturulmasına dikkat edilmelidir.

2.2. KEKEMELİK

2.2.1. Kekemeliğin Tanımı

Tarihsel süreç içerisinde kekemelik ile ilgili birçok tanım ve birden fazla farklı görüş bulunmaktadır. Konuşmadaki akıcılığın bozukluğu ve bununla gelen vücut hareketlerinin de uygunsuz olması sonucunda dinleyen kişilerin kişinin konuştuğundan çok nasıl konuştuğuna dikkat çektiği bakımından oluşan durumdur.

Aşağıda farklı kekemelik ile ilgili tanımlara yer verilmiştir.

Van Riper'a göre (1982) kekemelik, akıcı konuşmanın, bozuk ses, hece, sözcük veya ek tepkileriyle kesintiye uğramasıdır (Akt.: Madanoğlu, 2005).

Bloodstein ve Ratner (2008) kekemeliği, konuşmanın akıcılığının, ritminin blok blok kesintiye uğraması olarak tanımlamıştır (Akt.: Madanoğlu, 2005).

Özsoy'a göre (2002), dilde oluşan tekrar, duraklama ve uzatmalar ve bunlara eşlik eden jest ve mimikler ile akıcı konuşmanın engellenmesi kekemelik olarak belirtilmiştir.

Guitar (2006), Kekemeliği konuşmanın akıcılığının normal olmayan yüksek sıklık ve sürede sekteye uğraması olarak tanımlamıştır. Bu kesintiler genel olarak ses, hece, tek heceli sözcük tekrarı, seslerin uzatılması ve sesletim ya da hava akımındaki bloklar halinde görülmektedir (Akt: Cangı, 2008)

Sesin ritminde ve tonunda kalite bozukluğu olarak adlandırabileceğimiz bozukluk kekemelik olarak tanımlanmıştır. Başka bir ifadeyle ,seslerin hecelerin sözcüklerin tekrar edilmesi ve uzatılması ve bununla birlikte sözlü anlatıma yansıyan akıcılıktaki bozukluktur.

Yavuzer (1984), anlatımdaki bozuklukların konuşma organlarının hareketleri ile ilgili yada ilgisiz beden hareketleri ile birlikte görüldüğünü ve bu bozuklukların daha çok kişi heyecan veya gerilim, korku, utanma, rahatsızlık belirtilerinde nüksettiğini dile getirmiştir.

Pamir (1985) kekemeliği ses, hece ve sözcük tekrarı, bunların uzatılması, konuşurken duraklama ve belli başlı beden hareketleriyle kendini gösteren bir konumsa bozukluğu olarak açıklamıştır.

Kekemelikte kişinin konuşurken konuşma bozukluğunun şiddeti kişinin en çok içinde bulunduğu duruma göre değişir. Kişiler şarkı söylerken ve şiir okurken kekemelik durumu oluşmamaktadır. Kekemeliğin en yoğun olduğu zamanlarda kişi

ayağını yere vurur bazen başını sallar bazen de gözlerini kırpar ki bunun bedensel durumlar konuşmaya eşlik eder.

Cordes and Ingham (1994) kekemelik üzerine yapılan çalışmalarda kekemelik tanısı üzerine tekrar ve uzatma konusunda ortak fikre varıldığını ortaya koymuşlardır.

Özyürek (1984)'e göre kekemelik; yüz ifadesinde bozukluk, duraklama, uzatma, konuşmanın seyrinde bozukluk ya da konuşmanın akıcılığının bozulmasıyla, konuşmacı ve dinleyici arasında kekemeliğin olduğuna ilişkin ortak düşüncede olmaları, kekeme sorunu yaşayan kişinin konuşma akıcılığını bozmadan konuşmayı denemesi ve bunu başaramaması, kekemeliği ortaya çıkaran kaygı ve hissedilen güçsüzlük duyguları, konuşma yeteneğinin kendinden emin olmadığından dolayı bozulması, konuşmacı konuşmaya başlarken, dinleyiciyi rahatsız edeceğini ve doğal konuşamayacağını düşünerek önyargı ve yanlış inancın oluşmasıyla betimlenebilir.

APA'nın (2000) kekemeliği anlamlı konuşmada meydana gelen ses tekrarı, ses uzatma duraklama, tutukluk gibi fizyolojik, psikolojik ve nörolojik olarak ortaya çıkan bozukluk olarak tanımlar.

Kekemelik, Dünya Sağlık Örgütü'nün yayınladığı Uluslararası Hastalıklar Sınıflandırması'nda (International Classification of Diseases) "ne söylemek istediğini bildiği halde çıkartılan sesin istem dışı tekrarlanması veya sesin kesilmesi sonucu, kişinin söylemek istediğini söyleyememesine neden olan konuşma ritmindeki bozukluklar" olarak tanımlanır (ICD-10, 1992).

Kekemelik, DSM-IV'de ise (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) (DSM-IV, 1994) Ses ve hece tekrarı, sesleri uzatma, sözcüklerin içinde ara verme ünlemler, sözcüklerin parçalanması duyulabilir veya sessiz bloklar, dolambaçlı yoldan konuşma (bazı sözcüklerden kaçınma), sözcükleri aşırı fiziksel gerginlikle söyleme ve tek heceli sözcük yinelemeleri belirtilerinden birinin ya da birden fazlasının sık ortaya çıkması ile konuşmanın ve zamanlama örüntüsünde kişinin yaşı için uygun olmayan bir bozukluk olması, konuşmanın seyrindeki

bozulmanın akademi, mesleki başarı ve toplumsal iletişimi bozması,konuşmayla ilgili motor ya da duygusal bir bozukluk varsa bile konuşma zorluklarının genellikle bunlara eşlik edenlerden çok daha fazladır.

Wingate (1964) kekemeliği; cümlede geçen ses, hece ya da tek heceli sözcükler gibi kısa konuşma durumlarında kişinin istemsiz olarak yaptığı tekrar ve uzatmalardan kaynaklı sözel ifade bozukluğu olduğunu ve bu bozulmaların çok sık ortaya çıkan ayrıca belli özellikleri olduğunu ,kontrol edilemediklerini ifade etmiştir (Akt.: Madanoğlu, 2005)

Yukarıda literatürden edinilen tanımlardan yola çıktığımızda; bireyin norolojik ve duygusal nedenlerden dolayı istemli istemsiz sesleri heceleme,uzatma,tekrara düşme ve bundan dolayı konuşmayı kesintiye uğratma ve bunu kontrol edememe,içinde vücut tepkilerinin de olduğu sözel ifade akıcılığındaki bozulma durumudur.

2.2.2.Kekemeliğin Sınıflandırılması

Büchel, C., Sommer, M. (2004) kekemeliğin ilk çıkış zamanını da göz önünde bulundurarak iki şekilde sınıflandırmıştır. Bunlar;

1) Gelişimsel Kekemelik: Gelişimsel kekemelik ergenlikten önce ortaya çıkan ve çoğunlukla 2 ve 5 yaş arasında, herhangi bir beyin hasarı veya bilinen başka bir neden olmaksızın gelişir.

2) Nörojenik Kekemelik: Nörojenik kekemelik,edinilmiş kekemelik olarak da bilinir. Nörojenik kekemelik, beyin hasarı, stroke, intraserebral kanama veya beyin travması gibi nedenler sonucunda ortaya çıkar.

2.2.3.Kekemeliğin Ayırıcı Özelliği

Kekemelik, herkes tarafından kolaylıkla ayırt edilen bir bozukluktur.Yapılan araştırmalarda araştırmacıların kekemelik ile ilgili tam bir ortak noktaya varılmadığı görülmüştür.

Araştırmacılar,erken çocukluk döneminde görülen sözcük ve cümle tekrarlamaları,konuşma sırasındaki ünlemler ve düzeltmelerden kısaca gelişimsel takılmalardan ayrı olduğunu belirtmişlerdir.

Duraksama ve takılma genellikle 2-3 yaş arasında hızla ilerlediğini söyleyen araştırmacılar (Johnson,1955), kekeme çocukların olmayan çocuklara oranla tekrar ve uzatmalarının daha fazla olduğunu belirtmişlerdir (Akt.: Madanoğlu, 2005).

Gregory (1993), normal akıcılık ile kekemeliğin ayrımını yaparken,önemli olan durumun takılma ve duraksamalardaki miktar olmadığını, bunların ne kadar sıklıkta olduğunu ve buna eşlik eden ritimsiz konuşma örüntüsünün de bu ayrımı yaparken bir ölçüt olabileceğini ifade etmiştir (Akt.: İnal ,2009).

Bloodstein (1993), konuşmada yaşanan duraksamaların herkes tarafından olabileceğini fakat algılanabilir nitelikte olmadığını fakat kekeleyen kişi kekeleyeceği kelimeyi ya da cümleyi önceden fark ettiği için takılacağı sözcüğe yaklaştığında bir zorlanma yaşadığını ve bu durumun herkes tarafından fark edilecek boyutta olduğunu belirtmiştir.

Zebrowski ve Conture'ün (1989) erken çocukluk döneminde kekeme olsun olmasın bütün çocukların duraksamaları ve yaptıkları hece tekrarını kekemelik olarak belirtirken, Dejoy ve Jordan (1989) konuşmadaki akıcılığın duraklamalar ve ünlemler ile %10 'u geçmesini kekemelik olarak kabul eder (Gregory, 1993).

Yapılan çalışmalar, literatürde ortaya çıkan farklı sonuçlar neticesinde konu ile ilgili araştırma yapanları tek bir noktada toplamıştır. Yapılan çalışmalar

neticesinde ilk olarak 1980 yılında kekemeliğin nicel ve nitel özellikleri nesnel ölçütle belirlenmiştir. Son halini ise 1993 yılında alan bu boyut klinisyenlerin daha belirgin bir değerlendirme yapmasına olanak sağlamıştır.

Kekemeliğin,dağınık konuşma bozukluğundan da ayrılması gerekir. Dağınık konuşmada kişi, duraklama ve tekrarlar dolu konuşur. Sözcük bitmeden diğerine dağınık bir şekilde başlar ve ritimsiz konuşma gerçekleşir,kişi kekemelikten farklı olarak konuşma bozukluğunun farkında değildir .

2.2.3.Kekemeliğin Nedenlerine İlişkin Kuramlar

Kekemeliğin nedenlerine ilişkin tek bir açıklamada birleşilemediğinden birden fazla pek çok farklı kuramlar ortaya atılmıştır. Ortaya atılan her kuram farklı bir bakış açısını ortaya koymuştur. Ortaya atılan kuramlar sayesinde terapi yaklaşımları da bu doğrultuda şekillenmiştir.

Kekemelik kuramları; “Yapısal Kuramlar”, “Nevrotik Kuramlar”, “Öğrenme ve Şartlanma Kuramları” ve “Son Yıllardaki Kuramsal Gelişmeler” başlıkları altında ele alınacaktır

2.2.4.1. Yapısal Kuramlar

2.2.4.1.1 Organik ve Genetik Kuramlar

Kekemelik sorunu yaşayan bireylerin ailelerin de de sıklıkla kekemelikle ilgili durumlara rastlanması ,bu durumun genetik faktörlerden kaynaklanabileceği ihtimalini doğurmuştur. Bu durumdan dolayı genetik faktörler üzerine çalışmalar yapılmış ve kişiden kişiye geçen genetik bazı bulgulara rastlanmıştır.

Araştırmalarda tek yumurta ikizlerinin her ikisinde aynı anda görülme olasılığı %60 ya da daha fazla iken, çift yumurta ikizlerinde her ikisinde aynı anda görülme oranı %20-26’dır (Riley, 2003).

Bir ailede kekemelik durumu söz konusu değilse eğer , o ailede doğacak olan bir çocuğun kekeleme olasılığı çok düşüktür,fakat akrabalarının herhangi birinde kekeleme durumu var ise o çocukta kekeleme davranışının görülme olasılığı yaklaşık %40-60 oranında artmaktadır (Akt: Cebiroğlu, 1982; Shames, Wiig ve Secord, 1998).

2.2.3.1.2.Biyokimyasal ve Fizyolojik Kuramlar

Nöro-psikolojik, beyin dalgaları, kan kimyası, bazal metabolizma araştırmalarıyla ilişkili kuramdır.Bazı araştırmacılar kekemeliği fizyolojik ve aerodinamik olay olarak açıklarken kekemeliğe fonasyon,solunum ve artikülasyon sorunu olarak bakmışlar (Akt: Shames ve ark., 1998).

2.2.3.1.3.Nörolojik Kuramlar

Nörolojik kuram denildiğinde bilinen en iyi kuram “Serebral Dominans Kuramı”dır. Bu kuram1929 yılında Orton ve Travis tarafından ortaya konulmuştur. Bu kurama göre kekemelik gelişimsel başarısızlığın sonucudur.

Yapılan araştırmalarda, kekeleme esnasında sağ hemisferde meydana gelen sıra dışı aktivasyonun terapiyle ya da akıcılığı arttıran stratejilerle azalmış olmakla ,temporal lobda da yetersiz aktivasyon olduğuna dair genel bir uzlaşma olduğu görülmektedir (Ingham, 2003). Yalnız, araştırmacıların ortaya koyduğu bulgular arasında da belli başlı farklılıklarda bulunmaktadır.Bazı araştırmacılar yapılan yöntemin farklı sonuçlar doğurduğunu düşünmüşlerdir.

2.2.3.2 Psikolojik Kuramlar

Psikolojik kuramda kekemelik ;kişilik ve psikolojik özellikler ile açıklanmaya çalışılırken,gözlem, mülakat ve test aracılığı ile kekemelik durumunu sosyal temel ve bilinçdışı özellikler ile anlamaya çalışır (Akt: Güleriyüz, 1995).

Kekeleme davranışı sergileyen çocuk ve yetişkinler gözlemlendiğinde konuşma ortamlarında endişe, kızgınlık, gibi durumlarla karşı karşıya kaldıklarından,

bu gibi negatif duyguların doğurduğu psikolojik faktörlerin kekemeliğe sebep olduğu ileri sürülmüştür. Fakat yapılan araştırmalar kekeleme durumu olan birey ve çocukların belirli bir kişilik özelliklerine sahip olmadığını da ileri sürmüştür (Kehoe, 1996).

2.2.4.3.Öğrenme ve Şartlanma Kuramları

2.2.4.3.1.Diagnozojenik-Semantojenik Kuram

“Diagnozojenik-semantojenik” kuramı, 1940-1970 yılları arasında Wendell Johnson tarafından benimsenen bu kurama göre; anne ve babanın çocuğa karşı göstermiş olduğu uygun olmayan tepki ve davranışlar, çocuğun konuşmasının daha da bozulmasına yol açtığını ifade eder. Ebevyenlerin yaşatmış olduğu aşırı endişe ve heyecan verici durumlar bunun yanı sıra ebeveynlerin çocuğu cezalandırmadaki yanlış tutumu karşısında çocukta, korku engellenme ve kaçınma davranışlarının ortaya çıktığını belirtir. Bu gibi durumlar çocukta hece ve ses tekrarlarını kalıcı hale getirir. Zaman geçtikçe uzatma ve duraksama arttığı için bozukluk sürekli olur (Akt: Yazar, 1998).

2.2.3.3.2. Sürerlilik Kuramı

Bloodstein tarafından ortaya atılan bu kurama göre; normal çocukluk döneminde ortaya çıkan orta derecede ve önemsiz görülen konuşma akıcısızlığının artması ve yoğunlaşmasıdır. Bloodstein’a (1975) göre;kekemelik önceden ortaya çıkan bir çabalama tepkisidir. Zamanla bozulmalar meydana gelir ve kişi iletişim baskısıyla karşılaştığında bozulmalar daha fazla olur.

2.2.3.3.3. Yaklaşma-Kaçınma Çatışması Kuramı

Sheehan (1958) bu kuramını “konuşma ve sessiz kalma isteği arasındaki yaklaşma kaçınma çatışması” olarak geliştirip açıklamıştır. Sheehan’e göre kekemelik durumu, ebeveynlerin çocuklarının konuşmalarını ayıplamalarını temel

olarak gösterirken, Johnson ise kekemeliğin bir kaçınma davranışı olduğunu ifade etmiştir (Akt: Eryavuz, 1998).

2.2.3.3.4. Beklenti Kuramı

Wischner, çeşitli araştırmacıların kanıtlarına dayanarak kekemeliği öğrenme kuramı ile yorumlamıştır. Buna göre;kekemelik durumu olan bireyin kekemeliğin yoğun olduğu dönemde, genel konuşma durumu ya da özel sözcüklerle ilgili ipuçları, kekeleyen bireyde endişe yaratma özelliği kazandırmıştır (Akt: Eryavuz, 1998).

2.2.4. Kekemeliğin Görülme Sıklığı ve Olasılığı

Kekemelik üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, kekemeliğin %1 yaygınlık ve % 5 sıklıkta popülasyonu etkilediği ortaya konulmuştur.Kekemeliğin yoğun olarak görüldüğü dönem erken çocukluk dönemidir. Bu dönemde çocukların %20'sinde kekemelik görülmektedir ve bu görülme puberte dönemine kadar kendini gösterir. Puberte döneminden sonra devam eden bir rahatsızlık olarak devam ediyorsa yaşam boyu sürmesi ise muhtemeldir.

Kekemelik, erken çocukluk döneminde kolaylıkla kontrol altına alınabilen bir durum olarak gözlenmiş ,hatta bu dönemdeki çocukların %75'inin kekemelikten kurtulduğu ortaya konulmuştur (Konrot,2000).

Cebiroglu (1982), kekemeliğin altı yaş öncesi ve özellikle bir yılı geçmeyen kekemeliklerin %80'inin kendiliğinden iyileşebildiğini belirtmiştir.

2.2.6.Kekemeliğin Oluşumu

Bütün kültürler içinde çocuklar aynı dil bilgisi ilkelerini aynı düzenle öğrenmektedirler (Eraslan, 2013);

- a) 1-2. ay Bilinçli olarak gülmek,
- b) 2 ay ses çıkarmak
- c) 3 ay sesli gülmek

- d) 6 ay uzanıp almak, heceleme, anne çağırdığında kolları ile atılmak
- e) 8 ay heceleri tekrarlamak
- f) 9-10 ay sesleri taklit etmek, alkışlamak.
- g) 12 ay bilinçli olarak kelimelerin kurulması
- h) 18 ay ev işlerini taklit etmek
- i) 2 yaş 2 kelimeden oluşan cümleleri kurmak
- j) 3 yaş hayali olarak oyuna başlamak
- k) 4 yaş yargıya varmak
- l) 4-5 yaş Dil bilgisinin ana kurallarına hâkim olmak. Çocuklarda dil gelişimi 11 yaşına kadar, zihinle ilgili gelişime paralel olarak sürmektedir.

Çocuğun gelişimi ile sosyal bir varlık olan insan zamanının çoğunluğunu başka insanlar ile iletişim kurarak geçirmektedir. İnsanlarla iletişim kurulmasının en yaygın yöntemlerinden biri de dil ile iletişim yani konuşmadır. İnsanların sözlü iletişimdeki yeterliliği kişinin toplumsal ve akademik alanlarda başarısında büyük bir etkiye sahiptir. Konuşma esnasında yaşanan problemler konuşma bozukluğu olarak ifade edilmektedir.

Konuşma bozukluklarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (MEB, 2013);

- a) Ses bozukluğu,
- b) Söyleyiş bozukluğu,
- c) Kekemelik (Ritim bozukluğu),
- d) Geciken dil ya da söz yitimidir.

Konuşma bozukluklarının birisi olan kekemelik; sade şekliyle konuşmada kesinti, uzatma, tekrarlama ve ara sıra beden hareketleri ile beraber gözlemlenen, sözlü iletişimin estetik ve düzenine etki eden bir uyum bozukluğu olarak kabul edilmektedir. Çoğunlukla konuşmaktan çekinmekte olan bireylerin gösterdikleri tepkinin duydukları gerginlik sonucunda, endişe ve utanma tarzında bireyin hayatına ve hislerine etkisi olarak tanımlanabilmektedir (Pamir, 1985). Diğer bir ifade ile

kekemelik, konuşmanın akışında ya da akıcılığında istem dışı olarak ana faaliyetlere dair kesintilerin yaşanması durumudur. Yapılan araştırmalar, dilin kuru ve kısa olması, konuşma yolunda olan aksaklıklar sorumlu tutularak merkezi sinir sistemi aykırılıkları sebep olarak gösterilmiştir. Bu konu ile ilgili epilepsi hastalığı incelense de belli bir nörolojik ve biyolojik sebep tespit edilememiştir (Taştan, Set, Çayır ve Avşar, 2014). Dünya üzerindeki birçok bölgede görülmekte olan kekemelik; okul ve mesleki başarısının yanı sıra sosyal iletişimini de olumsuz bir açıdan etkilemektedir. Kekelemeye irade dışı hareketler, ağız, yüz ve baş hareketleri, yumruğun sıkılması nefes alma tutumları gibi hareket bozuklukları takip etmektedir. Konuşma bozukluğunun yoğunluğu ve yaygınlığı olaydan olaya farklılık göstermektedir. Tekerleme ve şarkı söyleme, sessiz konuşma, ev hayvanları ve cansız varlıklarla konuşma esnasında kekemelik gözlemlenmezken kaygı ve gergin hal ve durumlarda ya da iletişim zorunluluğu hissedildiği hallerde kekemeliğin artış gösterdiği bilinmektedir. Kekemelik ile ilişkili uzak durma, kaygılı durumlar ve özgüvende eksiklik sebebiyle sosyal ortamlarda fonksiyonel bozukluk yaşanabilmektedir. Kekemelik meslek seçimlerinde ve mesleki ilerlemeyi sınırlandırabilmektedir. Kekemeliği olan bireyde ses ve sözel anlatım bozukluğuna daha çok rastlanmaktadır (Erdem, 2013).

Kekemelik bütün kültür ve etnik topluluklarda görülmekte olan bir konuşma bozukluğudur. Çoğunlukla iki ile yedi yaş aralığında ve erkek çocuklarda daha çok görülmektedir. Ömür boyu görülme oranı % 5, süregenleşme oranı % 0,5 – 1 aralığındadır. Türkiye’de yapılmakta olan çalışmalar neticesinde kekemeliğin başlangıcında toplumsal ruhsal gerilim faktörü belirlenmektedir.

Kekemeliğin gelişimle ilgili ve doğum sonrası olarak iki çeşidi görülmektedir (Atay, Tanrıtanır, Akpınar ve Demirdağ, 2014);

a) Gelişim ile ilgili kekemeliğe daha fazla rastlanmakta ve bununla birlikte çoğunlukla çocukluk ya da ergenlik evrelerinde ağır ağır ortaya çıkmaktadır. Gelişim ile ilgili kekemelik temeli 2 ile 7 yaş arasında ortaya çıkmakta ve 4 yaşından sonra artış göstermektedir.

b) Doğum sonrası kekemelikse herhangi bir yaşta birden ortaya çıkabilmektedir. Sebepleri çoğunlukla beyin işlevlerindeki bozulma, kafa

travmaları, felç, beyin tümörler ve beyni etkileyebilen başka durumlardan kaynaklanmaktadır. İlaçların yan etkilerine bağlı olarak nadiren kekemeliğe rastlanmaktadır. İlaçlardan bazı psikozyların tedavisinde kullanılan antipsikotiklere bağlı kekemeliğe az rastlanmaktadır. Bazı araştırmalar bir takım ilaç ve sıvılara bağlı kekemelik olgusuna rastlamışlardır.

Bazı çalışmalar kekemeliğin temelinde korku nevrozunun bulunduğunu ve bu durumun hem bedensel hem de ruhsal belirtisi olarak da kekemeliğin meydana geldiği belirtilmiştir. Hassoy ve Çakıcı (2012)' nın yaptığı çalışmada kekeleme durumunun korkudan ve yaşanan olayların etkisiyle olduğunu belirtmişlerdir. Bazı çalışmalarda ise konuşan çocukların devamlı olarak eleştirilmesi, ebeveynleri tarafından hatalarının düzeltilmesi, aşırı baskı ve şiddet göstermenin kekemeliğe sebep olacağını belirtmişlerdir.

Çok sayıda teori bulunmasına rağmen kekemeliğin meydana gelme sebebi tam olarak bilinmemektedir. Ruhsal, kalıtsal, organik ve ya çevre ile ilgili faktörler içermekte olan bir takım sebepler ileri sürülmüştür. Kekemeliğin çocukluk döneminde gelişmesiyle alakalı üç temel kuram bulunmaktadır. Bu kuramlar (Ünalın, 2000);

- a. Kalıtsal ya da yatkın olma kuramı; bu kuram bağlamında kimi çocuklar ruhsal gerilime reaksiyon olarak kekemelik eğilimleri bulunmaktadır.
- b. Ruhsal - psikodinamik kuram; geleneksel yorumla kekemeliğin anal dürtülerini ortaya çıkaran çatışmalar neticesinde oluşan durumdur.
- c. Davranışçı - öğrenme kuramı; bu kuramda, erken çocukluk dönemlerinde gözlemlenen konuşma akıcılığındaki aksaklıkların hatalı bir şekilde pekiştirilmesi neticesinde kekemeliğin kalıcı olması durumudur. Kekemeliğin çoğunluğunda hastalığın kökeni çocukluk evresine kadar uzanmaktadır. Başlangıçta kekemeliğin çatışma, korku ya da çatışmanın sebebiyet verdiğiine dair kanıtlar her seferinde

görülmemektedir. Bunun yanı sıra belirli stres yaratan durumlar da kekemeliğin artmasını sağlamaktadır.

Yaşı büyük olan çocuklarda küçük çocuklara oranla daha fazla konuşma esnasında blok, nefes almayla konuşmanın kesintiye uğraması, konuşmanın öncesinde doğal olmayan uzun duraksamalar, iletişim korkusu ve konuşma ortamından uzak durma eylemleri görülmektedir. Bazı kelimelerden uzak durmak için göz ve değişik yüz hareketleri ve ya yineleyen fiziksel hareketleriyle kekemelik eşlik etmektedir. Kekemelik hali genellikle başka gelişimsel ve ya psikolojik bozukluklarla beraber görülmektedir. Toplumsal korku gibi kaygı bozuklukları ve dikkat noksanlığı, aşırı hareketlilik bozuklukları, özgül öğrenme güçlükleri görülen bozukluklar arasındadır.

Kekemeliğin başlamasına sebep olacak travmaların içerisinde korku ve korkutma çok ciddi önem taşımaktadır. Kekemelik neden biliminde konuşma yolunda bulunan bozuklukları ve ya merkezi sinir sistemi anomalileri sebep olarak gösterilmesine rağmen hala kekemelikte belli bir sinir ve gelişimsel bir sebep tespit edilememiştir. Çevre ile ilgili faktörler bozukluğun derecesini etkilemekte ve yapısal faktörler nedenleri arasında kritik rol almaktadır. Kekeleyen çocukların akrabalarında da % 12 ile 69 aralığında kekemeliğe rastlanmakta olup bu rakamlar genel nüfusa göre bariz olarak yüksektir. İkiz çalışmaları da kekemeliğin kalıtsal yapısını desteklemektedir (Ünalın, 2000).

2.2.7.Kekemeliğin Değerlendirilmesi ve Tanılanması

Kekeleme, farklı bir ifade ile konuşma akışının bozulması çocuğun konuşmasında meydana gelen farklılıktır. Birçok bireye göre kekemelik ferdin konuşması ile ne yaptığıdır. Yalnız, kekemelik konuşmanın haricinde bireyin kendisini idrak edebilmesi ve başka unsurlarla alakalıdır. Kekemelik (Özyürek, 1984);

- a) Duraklamak, uzatmak, yüz ifadelerinde ve konuşma ritminde bozukluklar ve ya konuşmanın akışının bozulması,

b) Kekemeliğin meydana gelmesine bağlı olarak konuşma yapan ve dinleyen arasında ortak bir anlayışa sahip olunması ve konuşma yapının ritmi bozmadan konuşmayı denemesi yalnız başaramaması,

c) Endişe ve hissedilen güçsüzlük hislerinin kekemeliği meydana getirmesi,

d) Öz güveninin yeterli seviyede olmaması neticesinde konuşma yeteneğinin bozulması,

e) Konuşma yapının kendini kekeme olarak görmesi, dinleyene rahatsızlık verdiğini hissetmesi ve normal konuşmadığına dair hatalı inancı şeklinde ifade edilmektedir.

Kekemelik birincil ve ikincil evre olarak iki grupta incelenmektedir (MEB,2013);

a) Birincil evre; kekemelikte problem yalnızca konuşmanın kendinde olup konuşmacıya henüz geçmemiştir. Konuşma esnasında kararsızlık, tutulma, yineleme ya da uzatma biçiminde akış ile ilgili bozukluk meydana gelmektedir. Birey, konuşmasının problemlili olduğunun ve ya diğer bireylerin konuşmasında değişik olduğunu fark etmediği için konuşmaktan kaçınmamaktadır.

b) İkincil evre; kekemelik durumunun konuşmanın kendisi ile beraber konuşmayı takip eden beklenmedik hareketler, tik, fiziksel hareketlerin bazıları görülmektedir. Konuşmacı, konuşmasına başlayamama, duraklamak, tekrarlamak, patlamak ve uzatmak gibi belirtiler göstermektedir. Bu belirtilere vücut hareketleri, mimikler, istenmeyen hareketler eşlik etmektedir. Birey konuşmasının bozukluğunu fark ettiği için kekeleme endişesi taşımaktadır. Bu endişe, bireyin yeniden kekelemesine sebep olmaktadır.

Kekemeliği yaygınlık ve değişkenlikleri açısından değerlendirildiğinde bu bozukluğun çoğunlukla küçük yaştaki çocuklarda ortaya çıktığı, cinsiyete göre farklılık gösterdiği ve aile geçmişiyle alakalı olduğu gözlemlenmektedir (Baydık, 1996). Tanım olarak üç çeşit kekemelikten bahsedilmektedir (Ünalın, 2000);

- a) Klonik kekemelik; kasılımlı olarak harflerin ve hecelerin yinelenmesi.
- b) Tonik kekemelik; seslerin kesilmesi,
- c) Atonik kekemelik; sesleri çıkarmanın birden kesilmesi olayıdır.

Kekemeliğin şiddet ve ya oluşması kişinin içerisinde olduğu durum ve ortama göre farklılık gösterebilmektedir. Kekemelik ruhsal gerilimin çok olduğu anlarda artış göstermektedir. Bazı kelimelerden kaçınmak adına garip yüz ve göz hareketleri ve ya yineleyen fiziksel davranışlara kekemelik sırasında rastlanmaktadır.

2.2.8. Kekemeliğin Önlenmesi

Çocukların kendinden ortaya çıkan isteklerine bağlı olarak, çocukların yaşamışlıkları fazlalaştıkça anlatmak istedikleri fikirler artmakta ve karışık hale gelmektedir. Fikirlerin artarak karışık hale gelmesi çocukların sözcük dağarcığının gelişmesine ve kendini daha karışık kelimeler ile anlatmasını gerektirmektedir. Gelişmekte olan dil becerisi çocuktan her daim daha uzun ses dizisinin rahatça çıkarma mesuliyetini de çocuğa yüklemektedir. Çocukların dil yetenekleri gelişme gösterdikçe akrabaları ve arkadaş çevresi daha karışık cümleler ile iletişim kurmaktadır (Özyürek, 1984). Bunun neticesinde çocukların dil ve konuşma seviyesini onların düzeyine getirmesi gerekmektedir. Çevrenin istekleriyle çocukta artan bir biçimde toplumsal ilişkiler kurması, derslere katılım göstermesi ve daha çok soru sorması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca daha seri, akıcı konuşması ve fikirlerini daha düzgün ve uzun cümleler ile anlatması toplumun istekleri arasında yer almaktadır.

Bazı bireyler, yalnız iken ve ya yakınlarıyla konuşma yaparken kekelememekte fakat yabancılar ile konuşma yaparken konuşmalarında akıcılığı yitirmektedirler. Bazı bireylerin konuşma yaparken kekeledikleri ama şarkı söylerken ve ya okurken kekelemedikleri görülmektedir. Kekemelik bireyden bireye değişiklik göstermektedir (MEB, 2013).

Kekemelik çoğunlukla 2 ile 9 yaşları arasında başlamaktadır. Ergenlik çağı öncesinde çocuklarda görülme sıklık derecesi % 1, ergenlikte % 08'e inmektedir. Kekemelik erkeklerde kızlara oranla 3 kat fazla görülmektedir. Oluşması hece ve sözcüklerin parçalanarak, seslerin uzatılması, sert vokal atakları ile olmaktadır. Akıcılıktaki bozulma durumları zamanla azalma ve artmalar ile devam etmektedir. Akıcılıktaki bu yitimler, bağıntılı olarak az çaba harcamaya sebep oluyor ise tedavi ihtimali yüksektir. Şayet tedavi sağlanırsa bu daha çok ergenlik evresinde meydana gelmektedir (Gergerlioğlu, 2002).

Konuşma bozukluklarının iyileştirilmesinde, tutum tedavisi, gevşeme ve rahatlama yöntemleri, çevrenin hazırlanması, feed back, ritim kontrolleri, özgüvenin ve toplumla rahatlıkla ilişki kurulmasının sağlanması gibi usullere başvurulmaktadır. Kekemeliğin tedavisinde, uzmanlarca yapılmakta olan konuşma tedavi yöntemlerinin iyileşmede en etkili tedavi tekniği olduğu tespit edilmektedir. Davranışçı tedavi uzmanları, fiziksel bir eksikliğin görülmediği hallerde kekemeliği öğrenilen bir hareket olarak değerlendirmekte ve davranışçı teknikler ile tedaviyi uygulamaktadırlar. İlaçlı tedavi çok tercih edilmemektedir. Benlik saygısının düşmesi veya çekinme tutumları gibi psikolojik problemler mevcutsa psikoterapi faydalı olmaktadır. Böyle durumlarda ailelerinde eğitilmesine gerek duyulmaktadır (Ünalan, 2000).

Kekemelikte en fazla uygulanan tedavi türleri davranış değiştirme, konuşma terapileri ve nefes egzersizleridir. Klasik tedavilerde alışılan stereotipik tutum dizinlerinin değiştirilerek, gerilimin düşürülmesi ve öğrenilen tepki gibi faktörler üzerinde odaklanılmaktadır. Blokların değişimi ve incelemesi yapılarak azaltılması veya tümüyle ortadan kaldırılması üzerinde çalışılmaktadır. Daha güncel terapi yöntemlerinde konuşma akıcılığının baştan tertiplenmesine odaklanılarak, hecelerin, seslerin ve kelimelerin arasında doğru geçiş ve hızın ayarlanmasıyla konuşmanın

sıfırdan düzenlemesi üzerinde çalışılmaktadır. Geleneksel yaklaşımlar ufak çocuklar için çok fazla uygulanan bir yöntem olmamakla birlikte akıcılığı kolaylaştırıcı yaklaşımlar küçük yaştaki çocuklarda oldukça başarılı sonuçlar vermekte ve yinelemenin nadir olduğu belirtilmektedir (Madanoğlu, 2005).

Kekemelikte aile bireylerinin çocuğun konuşmasında, akışının bozukluğunu çok fazla önemsememeleri gerektiği söylene de aileler genellikle bu duruma hem sözlü hem de duygusal bir reaksiyon göstererek müdahalede bulunmaktadırlar. Bu sebeple aile danışmanlığı itinalı bir şekilde yürütülmelidir. Aile bireylerine bilhassa 2 ile 3 yaş döneminde çocuklarının fikir hızlarının konuşma hızlarından fazla olduğu ve akıştaki bozulmanın geçici bir durum olduğu açıklanmalı ve endişe düzeyleri düşürülmelidir (Karacan, 2000: 19). Çocuğun konuşması ile ilgili baskı teşkil edecek hareketlerde bulunulmaması, cümle veya sözcüklerde düzeltme yapılmaması ve ya tamamlanmaması, kendisini istediği şekilde rahatça ifade edebilmesine imkân verilmesi, konuştuğu sırada sabırlı bir şekilde dinlenmesi, çocuğun konuşması üzerine yoğunlaşmaması gibi görüş teklif edilmektedir. Utandırıp, dalga geçme, baskı gibi davranışlardan uzak durulmalıdır.

Çocuk çoğunlukla kekeleyiğini fark edememektedir. Fark ettiği zamanlarda bozukluktan kurtulabilmek için mekanizmalar geliştirmeye çalışmaktadır. Kekeleyen fertlerin %80'inin tedavi edildiği tespit edilmiştir. İyileşme özgün olarak 16 yaşından önce sağlanmakta ve vakaların %60'ı kendiliğinden iyileşmektedir (Gergerlioğlu, 2002). Çocukluk dönemi içerisinde konuşma bozukluğu oluşturma riski en çok 2 yaşında başlamakta ve 4 yaşına kadar devam etmektedir. Bu devirden sonra da risk yavaş yavaş azalma göstererek 12 yaşına kadar devam etmektedir. Yetişkinlik dönemlerine kekeleyerek giren çocukların büyük bölümünde konuşma bozukluklarının 5 yaşından önce olduğu belirtilmektedir. Çoğunlukla 12 yaşından sonra ve yetişkin evresinde çok önemli bir beyin travması geçirilmediği müddetçe kekemelik oluşmamaktadır (Fışıloğlu ve Ungan, 1992). Kekemelikte konuşmanın akışını engelleyen sorunları yok etmek, çocuğun sorunları fark etmesini sağlamak, çocuğun sorunlarını çözmesi için azimli hale gelmesi gerekmektedir.

Ani tepki veya korkutma gibi durumların kekelemeliğe yatkın olan çocuklarda fazla etkili olduğu düşünülmektedir. Kekemelik ile ilgili bir takım öğrenme modelleri ortaya atılmıştır. Modellerden birinde, kekelemelik çevre ve duygu ile ilgili faktörlerin tetiklediği bir uyarı biçimidir veya erken çocukluk evresinde ideal olarak görülen konuşma akıcılığındaki aksamaların kekelemelik olarak incelenmesi üzerine gelişerek öğrenilen bir diğer cevaptır. Bu sebeple küçük yaşlarda görülmeye başlayan geçici kekelemelikte aile bireylerinin çocuğa doğru konuşabilmesi adına baskı kurmamaları ve çocuğun kendi konuşma tarzına önem göstermesine sebep olmamaları tavsiye edilmektedir (Karacan, 2000).

2.2.9 Kekemelik ile ilgili Öğretmen Tutumları

Çocukların hem gelişimlerini tamamlamaları hem de çevresindeki başka kişiler ile pozitif ilişkiler kurmayı sürdürmesi de beklenilmektedir. Tutum sorunları, kişinin kendisi veya başkaları için problem teşkil edebilecek hareketlerdir. Yapılan araştırmalar bir tutumun, çocuğun o tutumu yapabilmesini başarabilecek yeterliliğe sahip olmaması ve yapılmamasının söylediği durumlarda halen yapıyorsa sorunlu bir davranış olarak kabul edilmektedir (Derman ve Başal, 2013). Ana dil becerileri arasında olan konuşmak, fiziki organ ve zeka kodlamasının neticesinde ortaya çıkan bir iletişim aracıdır. İletişimin doğru ve gerçekçi olması konuşmayı sağlayan öğelerin fonksiyonlarını yerine getirebilmesine bağlıdır. Konuşmayı sağlayan öğelerden biri ya da birkaç tanesinin vazifesini yapamaması, konuşma bozukluğunun oluşmasına neden olmaktadır.

Konuşma bozuklukları arasında olan kekelemelik, mühim bir konuşma kusuru olarak görülmektedir. Kekemelik, kişinin konuşmasının hem akışının hem de zamanlamanın bozukluk durumudur. Kekemelik; konuşma sırasında tekrarlama, zorlanma, uzatma, sözcüğün parçalanması, sessiz yada duyulabilir duraklamalar, dolaylı bir şekilde konuşmak, kelimeleri fiziksel bir gerginlik ile telaffuz etmek ve tek heceli kelime yinelemeleri gibi sorunlar konuşma yapanın hedeflediği anlatıma engel olan istem dışı bir bozulma olarak ifade edilebilmektedir (Erdem, 2013). Eğitim evrensel bir olgu olarak bireyin bütün hayatı boyunca devam eden bir süreçtir. Okul ortamında çocukları en çok etkileyen öğe öğretmendir. Öğretmenlerin

çocuklar ile kaliteli ve iyi ilişkiler kurması, sorunlu davranışı olan çocuklara özel ilgi göstermesi ve bu davranışlarına çözüm getirmesi gerekmektedir.

Bireyin öz varlığının haricinde kekemeliğine etki eden dış etkenler kekemeliğe yapılan mücadeleyi etkilemektedir. Öğretmenler ve ailelerin kekemelik konusunda sergilediği olumsuz davranışlar kekeme öğrenciler açısından yaşamlarının çok daha zor geçmesi anlamına gelmektedir. Davranış, bir deneyim ve yaşantının neticesinde meydana gelen, ilgili olduğu bütün nesnelere ve olaylara karşı kişinin tutumu üzerinde yön verici bir tesire sahip olan zihinsel bir hazır oluşturmaktır (Özdemir 2010). Kekemeliğin ortadan kaldırılması yalnızca terapistlerin çalışmalarıyla giderilebilecek bir durum olmamaktadır. Öğretmenlerin kekemelik hakkında anlayış ve bilgi eksiklikleri mevcutsa kekeme öğrencilerin daha fazla içe kapanmalarına, sıkılgan ve iletişim sorunları yaşamalarına sebep olacaklarından kekeme öğrencilere karşı öğretmen davranışlarının araştırılması önem arz etmektedir (Erdem, 2013).

Konuşma bozukluğu yaşandığı sırada öncelikle bunun fiziki bir aksamanın sebep olup olmadığı araştırılmalıdır. Sınıf öğretmenleri bu sebeple duyarlı hareket etmeleri gerekmektedir. Aileler genellikle çocuklarında olabilecek eksiklikleri fark edememektedir. İlköğretim çağına başlayan öğrencilerin, öğretmenler ilk olarak öğrencilerin dil gelişimini konusunda olumsuz etkileyebilecek eksikliklerin olup olmadığını saptamaları gerekmektedir (Erdem, 2013).

Okul çağına erişen çocukların, bilhassa başlangıç sürecinde uygulanmakta olan ağır disiplinler, terbiye ve baskılar gibi öğelerin ailevi yatkınlığı bulunan çocuklarda kekemeliğe sebep olduğu belirtilmektedir. Bu sebeple öğretmen ve yetişkinlerin bu mevzuda okul ve aile içerisinde çocuğa şefkatle yaklaşmaları, daha hoşgörülü ve saygılı olmaları tavsiye edilmektedir (Aybay, 2009).

2.2.10. Türkiye ve KKTC ‘de Kekeleyen Bireylere Genel Bakış

İnsan sosyal bir varlık olarak hayatının büyük kısmını başka insanlar ile geçirmektedir. Hayatının her bölümünde çevresindeki kişiler ile iletişim içerisinde. İnsanların birbirleri ile iletişim kurmasında en çok kullandıkları yöntem

ise konuşma yöntemidir. Konuşmayla alakalı bozukluklardan birisi olan kekemelik, konuşmanın bütününe etki eden ve konuşan bireyce en fazla fark edilen konuşma bozukluklarından bir tanesidir.

Konuşma bozukluğu; konuşmayı sağlamakta olan solunum, ses, sözcük varlığında yetersizlikler ve boğumlanma sistemlerinden birisi ve ya birden fazlasında görülmekte olan bozuk olma durumu, aksaklık, iletişim sağlayamamaktır (Erdem, 2013). Konuşmanın bazı çevrelerde kabullenilen çerçevenin dışına çıkarak kabullenilmeyecek seviyede değişiklik ve ya sorun görülmesi halinde genel olarak kişide bazı konuşma problemleri olduğu belirtilmektedir. Konuşma problemi olan kişilerin konuşma tutumlarında aşağıdaki özellikler ortaya çıkmaktadır (Konrot, 1998);

- a) Çok düşük bir ses tonu ile konuşmak,
- b) Konuşmanın net bir şekilde anlaşılabilmesi,
- c) Sesin ve ya konuşma sırasında sergilenen tavırla karşısındaki rahatsız etmek,
- d) Belli bir sesin beklendiği gibi söylenmemesi,
- e) Konuşma anında zorluk yaşamak,
- f) Dilin konuşma ve ses özelliklerine uyum göstermemesi,
- g) Kelime dizinlerinde ve lisan şekillerinde sapmalar,
- h) Yaş, cinsiyet, fiziki gelişime uygun olmayan konuşma şeklidir.

Konuşmak, birden fazla organın beraber çalışması ile ortaya çıkan ve zihinsel boyutu bulunan karmaşık bir dil becerisi olarak ifade edilmektedir. Bu karmaşık yapının içinde görülebilecek noksanlık, konuşma bozukluklarına neden olabilmektedir. Fiziksel eksiklikler, diyafram hastalığı, ses organında olabilecek noksanlıklar ve hastalıklar, konuşma bozukluğuna neden doğurabileceği gibi yalnızca zihinsel kaynaklı hastalıklar da konuşma bozukluğuna neden olabilmektedir.

Kekemelik, bireylerin hem konuşmasındaki akıcılığı hem de konuşmaya ait hareketlerini, psikolojik durumunu, sözlü iletişimi ve sözel iletişimle ilgili davranışlarını negatif yönlü etkileyen, fazlaca niteliği barındıran bir problem olarak

ortaya çıkmaktadır. Kekemelik, bireylerin konuşmalarına ve konuşmalara bağlı hareketlerine etki ettiği gibi duygusal hayatını da etkilemektedir (Baydık, 1996).

Kekemelik ile alakalı hem doktor hem de halk arasında bazı hatalı tutumlar bulunmaktadır. Konuşma, patologların az sayıda olması, konu ile alakalı uzman yetiştiren okulların bulunmaması, kekemeliğin meydana gelmesine sebep olan etmenler ve tedavilerle ilgili medya ve sağlık personellerinin yeteri kadar bilgilendirilmemesi bu hatalı tutumlara sebep olmaktadır.

Türkiye’ de, konuşma bozuklarıyla ilgili eğitim veren bir anabilim dalı mevcut değildir. Bu sebeple yeteri oranda bilgi ve uzmana ulaşmak kolay olmamaktadır. Konuşma bozukluklarının içerisinde en çok incelenen konuşma bozukluğu kekemeliktir. Kekemeliğin meydana gelişi, sebepleri, tedavi teknikleri, özellikleri, fizyoloji ve nörolojisiyle alakalı pek çok araştırma olduğu gözlemlenmiştir (Cenkseven, 2000). Kekemelik ile alakalı yapılan araştırmaların bazıları da ruhsal temelli olarak kekemeliğe bağlı kendisinin, ailesinin ve yakın çevresindeki insanların davranışlarının belirlenmesine dair çalışmalardır (Erdem, 2013).

Kekelemenin oluşumundan sonra meydana gelen engellenme hissi, kaygı ve utanma duygusu, bireyin toplumsal hayatında, mesleğinde ve kişiliğinde önemli problemlere sebep olmaktadır. Daima ruhsal soruna yol açmasa da kekeleyen kişilerin daha çok içine kapanık olma, toplumsal ortamlardan çekinme eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Sosyal ortamlardan kaçınma, eğitimin sürdürülmesini engellemekte ve akademik başarıyı etkileyebilmektedir (İbiloğlu, 2013).

Türkiye’de yapılan kekemelik ile ilgili uygulanan araştırmaların daha fazla kekeleyen bireylerin demografik özelliklerine göre değişip değişmediği üzerine yapılmıştır. Kekeleyen bireylerin yakın çevresinin bireye olan tutumları ile ilgili çalışmalara pek rastlanmamıştır. Türkiye’de yaklaşık 700.000 civarında kekeme bireyin bulunduğu belirtilmektedir.

2.2.11. İlgili Araştırmalar

Dünyada yoğun bir biçimde görülen kekemelik, eğitim alanındaki başarıda, iş hayatında ve sosyal iletişim alanında olumsuz etkiler sergilemektedir. Kekelemeye

tik, el ve yüz ve baş hareketleri, nefes alma tutumları ve ya elini yumruk yapma gibi tutumlar eşlik etmektedir.

Kekemelik ile ilgili yapılan araştırmalardan bazı örnekler verilecektir.

Baydık (1996) “7-15 Yaş Grubundaki Kekeme Olan ve Olmayan Bireylerin Sözel İletişim Tutumlarının Karşılaştırılması” isimli çalışmada kekeme olan ve olmayan 7-15 yaş grubundaki kişilerin sözel iletişim davranışlarında farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesini amaçlamıştır. Çalışmada 7-15 yaş arasındaki kekeme olan ve olmayan kişilerin sözel iletişim tutumlarında farklılık olup olmadığı, sözel iletişim davranışlarının cinsiyete, yaşa, sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Araştırmanın sonucunda elde edilen verilere göre, kekeme bireylerin kekeme olmayanlara yaşlıtlarına göre daha olumsuz sözel iletişim davranışları olduğu belirlenmiştir. Yetişkin bireylerin sözel iletişim davranışlarıyla konuşmayı düzeltici programların başarısı arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Bunun sonucunda olumsuz sözel iletişim davranışlarının varlığının programların başarısında uzun vadede olumsuz şekilde etki edeceğine ilişkin veriler sağlanmıştır. Ayrıca olumsuz sözel iletişim davranışlarının düzeltilmesinin kekemeliğin önlenmesinden tamamı ile bağımsız olduğu, kekemeliğin düzelmesi durumda bile bu davranışların değişmeyeceği ve uzun vadede konuşmanın yeniden bozulmasına sebep olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Kekeme çocukların 7-8 yaş ve 1. ve 2. sınıf seviyelerinde bile olumsuz sözel iletişim davranışlarının olduğunun tespit edilmesi ayrıca bu davranışların yaş ve sınıf seviyelerinin yükselmesi ile arttığı belirlenmiştir. Bu davranışların meydana gelmemesi için gerekli önlemlerin alınması zorunluluğu çalışmanın sonucunda belirlenmiştir.

Bazı araştırmalarda kekeme bireylerin toplumsal ilişkilerinde asabi, içe kapanık, öz güveni düşük, uyumsuz tutumlar sergilemelerinin temelinde bireyin bu çeşit tutumları toplumsal çevresi tarafından alay konusu olmak, dışlanmak gibi olumsuz tepkilerle karşılaşması yatmaktadır. Bu durum kekeleyen bireylerin benlik saygısında olumsuz etki yaratmaktadır. Kekemelik tedavi edilmez ise kişinin yaşamı süresince iletişim kurma becerisinde, hislerini net bir şekilde açıklama, eğitim ve

mesleki alanlarda amacını gerçekleştirememe gibi durumlarla karşılaşmaktadır (İbilioğlu, 2013). Kekeleyen bireylerin çevresin çeşitli şekillerde tepki alması bireyin kekemelik seviyesini ve yoğunluğunu etkilemektedir.

Pınarcık (2013)'ün "6-8 Yaş Psiko-Sosyal ve Akademik Yönden Karşılaştıkları Güçlüklerin Öğrenci, Öğretmen, Veli Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi" isimli çalışmasında, kekemelik durumunun 6-8 yaş a döneminde başladığı düşünülmüş ve bundan dolayı psiko-sosyal yönden karşılaştıkları güçlükleri, veli, öğretmen ve çocukların görüşleri derinlemesine incelenmiştir. Çalışma, 30 öğretmen, 30 öğrenci ve 30 veli üzerinde yapılmıştır. Veriler içerik analiz tekniği ile analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, kekemelik sorunu yaşayan öğrencilerin en çok psiko-sosyal alanda güçlükleri olduğu, veli ve öğretmenlerin ise çocuklardaki bu sorunu en aza indirmek ya da ortadan kaldırmak için yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dumanoğlu (2006)'nın "Kekemelerde Yaygın Kekemelik tutumlarının kaygı ve Depresyon Düzeyleri Açısından İncelenmesi" isimli çalışmasında konuşma ve dolayısı ile insanların birbirleri ile iletişim kurmasını zorlaştıran kekemelikte çoğunlukla gözlemlenen tutumların kişinin üzüntü ve ruhsal ve bedensel çöküntü seviyeleriyle bağlantısını incelemiştir. Çalışmanın kapsamında kekemelik tanısı konulan 73 kişi üzerinde yapılan araştırmada araştırmaya katılan bireylerin kekemeliğe karşı tutumlarıyla ruhsal çöküntü ve üzüntü seviyeleri arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, Kekemelik Algı Ölçeği ile fiziksel tepki, üzüntü, kaçınma, diğer iletişim şekilleri, kekeleyen tutumları altında değerlendirilerek her bir kavramın kaygı ve depresyon ile ilişkisini incelemiştir.

Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre araştırmaya katılan bireylerin kekemeliğin tedavisinde kişilerin tutumlarından yola çıkarak psikolojik sorunlarını fark etmesi sağlanmıştır. Bu sayede kekemeliğin tedavi edilmesinde bütünsel bir yaklaşım sergilenmesi tedavide sürecinde de devamlılığın korunmasını sağlayacaktır.

Özdemir (2010)'in "Kekemeliğe Dair Kamuoyu Tutumunun Ölçülmesi: Eskişehir Örneği" isimli çalışmasında Eskişehir ilinde kekemeliğe ve kekeleyen kişilere olan tutumları inceleyerek daha geniş olarak, Türkiye' de tutumların tespit edilmesini amaçlamaktadır. Çalışmada kekemelik ile alakalı tutumların sistemli ve

kültürlerarası kıyaslamalar yapılarak ölçülebilmesini sağlayan bir araç olarak “İnsan Özellikleri Kamuoyu Anketi” kullanılmıştır. Çalışma eğitim, yaş ve cinsiyet unsurlarına göre incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen verilere göre denekler, kekeleyen kişilerin genellikle sıkılgan, ürkek, asabi ve hemen heyecanlandıklarını belirtmişlerdir. Deneklerin kekeleyen kişilere karşı olumsuz tutumlarının daha fazla olduğu, bu tutumların yetişkin ve yaşlı olan kişilerde daha çok gözlemlendiği belirlenmiştir. Kadın bireylerde olumsuz cevapların olumlu cevaplara oranla daha çok olduğu ve deneklerin eğitim durumlarının artması ile olumsuz cevap sayısının azaldığı belirlenmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda kekeme bireylerin toplum tarafından olumsuz tutumlarla karşılaşacağı, bu tutumlarda cinsiyet, yaş ve toplumsal yakınlığın anlamlı bir etkisinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Erdem(2013)’in “Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin Kekeme Öğrencilerine Karşı Tutumları” isimli çalışmasında öğretmenlerin kekeleyen öğrencilere karşı tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada başarısızlık, farkındalık ve soyutlama alt boyutları kullanılmıştır. Öğretmenler bu alt boyutlarına ilişkin öğrencilere karşı pozitif tutum sergilediği belirlenmiştir. Bu araştırmayla öğretmenlerin kekemeliğe yönelik tutumlarının ne seviyede olduğu ve öğretmen tutumlarının bazı demografik değişkenlere göre değişip değişmediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre öğretmenler kekeme öğrencilerine karşı olumlu tutumlar sergilemektedir.

Kayıkçı ve Belgin (2010)’ in “Okul Çağı Kekeme Türk Çocuklarının Kekemelik Bulguları” isimli çalışmasında kekemeliği olan 8-12 yaş arasındaki Türk çocuklarının kekemelik verileri incelenmiştir. Çalışmada kekeme oranlarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği ve erkek çocuklarında kız çocuklarına oranla kekemeliğin daha çok görüldüğü belirtilmiştir.

Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre okul çağında kekemeliğin olan öğrencilerin kelime içerisinde kekemelik bulgularının kelimeler arası bulgulara göre daha çok olduğu belirlenerek kekemeliğin genellikle okul öncesi dönemde

başladığı vurgulanmıştır. Türkiye’ de okul öncesi dönem içerisinde gözlemlenen başka konuşma bozukluklarında uygulandığı gibi, problemin çözülmesinin okul dönemine bırakılması ya da gereken ve sağlıklı yönlendirmenin yapılamaması nedeniyle gerek iyileştirme sürecinde zaman uzamakta gerekse tedavinin başarılı olma olasılığında düşüş yaşanmaktadır. Ailelerin çocuklarının kekemelik olgusundan şüphe duyduklarında hemen müdahale etmeleri bir uzmana danışmanları gerektiği vurgulanmıştır. Konuşma akıcılığında yaşanan problemlerin okul başarısını, iş yaşamını ve ya sosyal iletişimi olumsuz olarak etkilediği ve bu durumun erken dönemde çözümlenmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Hassoy ve Çakıcı (2012)’ nın “Çocuklarda Görülen Davranış Bozuklukları İle İlgili Ailelerin Bilgi Düzeyleri ve Tutumları” isimli çalışmasında K.K.T.C.’ nin Girne ilçesinde bulunan 4 ile 12 yaş arasında çocukları olan ebeveynlerin davranış bozukluklarıyla alakalı bilgilerinin yeterli seviyede olup olmadığının ve davranış bozukluklarına dair tutumları incelenmiştir.

Gelişip değişim gösteren toplulukların karşısında gelecek nesiller için daha iyi kişilerden meydana gelen bir topluluk hayatı için, çocukların yetiştirildiği ilk yer olan aile ortamındaki aile üyelerinin, tutum bozukluklarının önüne geçmek için bilgili olması gerekmektedir. Ebeveynler çocuklarında görülen kekemeliğin sebebini büyük çoğunluk korku olduğu, daha az bir kısmı baskı, kalıtsal, çocukların yaşadıkları durumlar olduğunu belirtmişlerdir. Bazı araştırmalar, konuşan çocukların devamlı olarak eleştirilmesi, yanlışlarının düzeltilmesinin, ailelerin çok baskı kurmasının ve yoğun eleştirinin çocukların disipline edilmesi ve eleştirmeye çok eğilimli olmalarının kekelemeye sebep olduğunu belirlemişlerdir. Bazı aileler tutumlarının çocuklarının kekelemesine sebep olmayacağını düşünmektedir.

Çalışmanın sonucunda, ebeveynlerin bir kısmının kekeleyen çocuklarını bir uzmana ya da doktora götüreceğini, bazılarının da çocuklarını dinleme, kekelediğinde uyarıp düzelterek ya da çocuklara toplum içerisinde görevlendirerek kekemeliklerini ortadan kaldıracabilecekleri görüşünü savundukları belirlenmiştir.

Madanoğlu (2005)’ nun “Kekeme Çocuklar İçin Bir Tarama Çalışması ve Kekemlikle Baş Etme Konusunda Hazırlanmış Bir Programın Değerlendirilmesi”

isimli çalışmasını iki boyutta ele almıştır. Çalışmanın ilk boyutunda kekeleyen ve kekelemeyen çocukların gelişim nitelikleri, öz kavramları, ebeveynlerinin sosyo ekonomik kültürel seviyeleri, ruhsal problemleri, aile hareket algılama düzey ve şekilleri değerlendirilmektedir. Çalışmanın ikinci boyutunda ise “Kekemellekle Baş Etme Programı”na katılan çocukların grup çalışmaları ve egzersizleri ile öz güvenlerini geliştirerek konuşmalarını daha akıcı bir hale getirmeleri incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen verilerden çocukların kekemeliklerinde doğum şeklinin, annelerinin hamileliği sırasındaki sağlık durumlarının anlamlı bir ilişkisi olmadığı saptanmıştır. Beslenme sorunu yaşayan çocuklarda, ailesinde ve yakın akrabaların konuşma bozukluğu olan çocuklarda, ebeveynlerin eğitim seviyeleri, babanın sinirli ve gergin olmasının, ailenin gelir düzeyinin çocukların kekelemesinde etkili olduğu saptanmıştır. Bu durum çocuklarında kekemelik bulunan ailelerin ebeveynlerin bilgilendirilmesi ve eğitime katılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Ailenin vereceği deste ile birey öz güvenini ve benlik saygısını kazanırsa sosyal anlamda daha mutlu ve daha başarılı bir birey haline gelmektedir.

Dumanoğlu (2006)’nın “Kekemelerde Yaygın Kekemelik Tutumlarının Kaygı ve Depresyon Düzeyleri Açısından İncelenmesi” isimli çalışmada kekemelik yaşayan bireylerin tutumlarının kaygı ve ruhsal çöküntü seviyeleriyle ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen verilere göre, ailesinde kekemelik bulunan bireylerde kekemeliğin görüldüğü, kekemeliğin hem kalıtsal hem de öğrenme yolu ile aktarıldığı saptanmıştır. Ebeveynlerde psikolojik kişilik bozukluklarının var olması, çocuklarda kaygı, korku ve gerilimin kekemeliğe etkisi olduğu saptanmıştır.

Cangi (2008)’nin “Kekemeliği Olan ve Olmayan Ergenlerin Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin Karşılaştırılması” isimli çalışmada 14 ile 21 yaş aralığındaki kekeme olan bireylerle, normal konuşan bireylerin genel mükemmeliyetçilik ve düzen, tutumlardan kuşku, ailesel eleştiri, yanlışlara karşı aşırı ilgi, aile beklentileri ve şahsi standartlar boyutları ile kıyaslanması amaçlanmıştır. Bazı araştırmalara göre kekeleyen bireylerin ebeveynlerinin normal konuşan bireylerin ailelerine göre daha üstün, rekabetçi, disiplinli, gerçekliği bulunmayan

beklentileri belirleyen, talepkar ve mükemmeliyetçi oldukları yönünde geleneksel görüşler yer almaktadır.

Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre kekeleyen ve kekelemeyen bireylere sahip ailelerin beklentileri ve eleştirel düzeyleri arasında bir fark saptanamamıştır.

Ruhsal koşullarla kekemelik arasında direkt olarak bir ilişki bulunmaktadır. Bireyin konuşmaktan kaçındığı ve heyecanlandığı zaman kekemelik oluşmaktadır. Yabancı bireylerin bulunduğu ortamlarda, bir otorite ile konuşulduğunda, telefon görüşmelerinde, beklenmeyen ani konuşmalarda kekemelik oluşmaktadır. Kekeleyen bireyler, konuşmaktan kaçındıkları için beden dillerini kullanma eğilimindedirler (Erdem, 2013).

Aybay (2009)'ın "8-12 Yaş Grubu Kekeme Çocukların Kaygı, Sosyal Fobi ve IQ Yönünden Tetkiki" isimli çalışmasında 8 ile 12 yaş gurubu kekeleyen ve normal konuşan çocukların toplumsal üzüntü, toplumsal korku ve IQ akımından aralarındaki ayrımın incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilerin sonucunda kekeleyen çocukların saldırganlık seviyeleri yüksek çıkmıştır. Çocukların 6 ile 12 yaş arasında okul çağına rastlayan dönem içerisinde sosyalleşmeye başladığı bir dönemdir. Bu dönem içerisinde çocuk yakın çevresi ve ailesinden sosyal bir destek görmez ise kendine olan güveni azalmakta, aile içerisinde yaşanan anlaşmazlıklar, öğretmenlerin sevgisiz ve anlayışsız tutumları çocukların bu durumları atlatması engelleyerek kekemelik düzeylerini artırmaktadır. Çocukların okul çağı öncesinde aldıkları ağır disiplin, baskı, terbiye gibi faktörlerin genetik yatkınlığı bulunan çocukların kekemelik düzeylerini artırmaktadır.

Belirli bir yaşa kadar normal ve akıcı konuşan çocuklar yavaşça ve ya aniden kekeleyebilmektedirler. Başlangıçta belirli kelimelerde daha sonra her kelimede takılma yaşanmaktadır. Kekemelikte bazı çocuklarda okul ortamında, büyük bireylerin yanında bazılarında ise kaygı ve gerginlik hissettiklerinde ortaya çıkmaktadır. Kekeleyen çocukların ebeveynlerinde aşırı derecede titiz ve kuralcı oldukları belirlenmiştir. Bu ebeveynlerin beklentileri çok yüksektir ve çocuğu

devamlı olarak kontrol altında tutmaya çalışmaktadır. Çocukların yaşının üzerinde uslu ve düzenli olması bekleyerek sürekli eleştirmektedirler. Konuşmayı öğrenen çocuk hatalı bir cümle kullanmaması gerektiği durumu çocukta duraksamaya ve kekemeliğe sebep olmaktadır (www.tedizmir.k12.tr, Erişim Tarihi: 09.05.2016). Kekemeliğin oluşması ile çocuk toplumsal uyumda sorunlar yaşamaktadır. Çocuk alay konusu olmakta, konuşmaktan çekinmekte, çekinme, utanma ve güvensizlik yaşamaktadır.

Mengüloğlu (2014)'nın "Yetişkin Kekemelerde Ebeveyn Kabul/Red Algısının Değerlendirilmesi" isimli çalışmada algılanan ebeveyn tutumları ve kekemelik arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzlarının çocukların, ruhsal, bedensel, duygusal, lisan ve cinsel gelişimleri üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bu gelişimlerin sağlıklı olabilmesi için ebeveynlerin saygılı ve sıcak ilişkilerine bağlı olmaktadır. Ebeveyn tutumlarının çok disiplinli ve katı olması ya da aşırı yüksek beklentiler çocukların gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuklar gelişimleri sırasında ebeveynlerinden kabul görme gereksinimi duymaktadır. Bu gereksinim çocukluk evresinde karşılanmadığı zaman çeşitli problemlere sebep olmaktadır.

Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre kekeleyen bireylerin ebeveynleri tarafından daha az kabul gördükleri, daha az sıcak davranıldığı, kekeleyen bireylere karşı daha kayıtsız kalındığı, daha düşmanca tavırlar algıladıkları saptanmıştır.

Yapılan araştırmalar kekeleyen çocukların yetişkinlerin onaylarına daha fazla ihtiyaç duyduğunu belirlenmiştir (Madanoğlu, 2005).

Çalışkan (2003)'ın "Boşanmış Aile Çocuklarının Benlik Saygısı (Lefkoşa Örneği)" isimli çalışmada Kıbrıs'ta boşanan ailelerin çocukları dikkate alınarak çocukların gelecek yaşamlarına etki edecek boşanmaların benlik saygısına etkisi incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre 3 ile 13 yaş arasında aileleri boşanan çocuklarda kekemelik oluşumu saptanmıştır.

Kekemelik, bilinçdışı gereksinim ve iç çatışmaların sonucunda saldırgan tutumlar ve ya korkunun bir işareti olduğu belirtilmektedir. Baskılanan gereksinimler

teorisine göre, saldırgan tutum olarak kabul edilmekte ve erken çocukluk evresinde derin psikolojik sorunlar yer almaktadır. Yapılan bazı çalışmalarda, kekemeliğin belli bir zamanda meydana gelmediği, hareketli yaşam içinde olduğu bu durumun iç ve dış unsurlardan etkilendiği belirlenmiştir. Çocukların okul öncesi dönem içerisinde konuşma ve dil becerisinin süratle gelişimi sebebi ile aile ortamında dikkat çekerek konuşmak amacı ile hızlı davranmasının kekemeliğe sebep olabileceği açıklanmıştır (İbiloğlu, 2011).

Yapılan bazı çalışmalarda ailelerin sözlü tutumlarının genel olarak kekemeliğin başlamasında ve gelişim göstermesinde etkili olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmalarda aşağıdaki ebeveyn tutumları belirlenmiştir (Madanoğlu, 2005);

- a. Okul öncesi çağındaki kekeleyen çocukların konuşmalarının anneleri tarafından daha fazla kesildiği,
- b. Kekeleyen çocukların annelerinin konuşmalarına normal çocuklardan daha fazla karıştıkları ve bu durumun kekelemeye daha fazla sebep olduğu,
- c. Çocukların kekelemedikleri zamanlarda annenin müdahalesi ile konuşmalarını kestikleri ve konuşma akıcılıklarını kaybettikleri belirlenmiştir.

Fışıloğlu ve Üngan (1992)'ın "Kekemelik Nedir? Ne Değildir? 9-12 Yaş Arası Normal Konuşan Çocukların Kekemeliği Değerlendirmesi" isimli çalışmasında kekeleyen bireylerin, kekeleyen ailelerin ve diğer bireylerin kekemeliğe bakış açılarını araştırılarak kekemeliğin algılanan ve yaşanan boyutlarını belirlemeye çalışmışlardır.

Araştırmanın sonucunda elde edilen verilere göre kekeleyen bireyler fazla konuşma gereksinimi olmayan daha fazla beyin ya da beden gücü gerektiren dersler ve mesleklerde başarılı oldukları belirlenmiştir. Araştırmada normal konuşan çocukların kekemeliği gülünç bulmadıkları, kendilerini karşısındakinin yerine

koyarak onları anlamaya çalıştıkları belirlenmiştir. Çocuklar kekeme olan bireyler hasta veya özürlü olarak algılamaktadırlar.

Literatür incelendiğinde kekeleyen çocukların ailelerinin yoğun baskı kurduğu, eleştirdiği, çocukları disiplin altına almaya ve eleştirmeye eğilimli oldukları, çocuklarına karşı reddedici oldukları, daha çok olumsuz tutum sergiledikleri, çocukların sözlerini daha fazla kestikleri, asabi, kızgın, aşırı düzenli ve titiz oldukları belirlenmiştir (Cenkseven, 2000).

Konuşmanın fiziksel öğelerinin eğitimi diksiyonu ilgilendirmektedir. Çocukluk evresinde yaşanan bazı hastalıklar, kaygı ve heyecan, vücutta konuşmayı sağlayan kasların çalışmasını bozabilmektedir. Bu nedenle meydana gelen kekemelik gibi konuşma bozuklukları eğitim yolu ile iyileştirilmektedir. Konuşma bozuklukların fark edilmesi öncelikle aile tarafından olur.

Kekemelik durumu konuşma ile ilgili olduğu için birey konuşmasını baskılamaktadır. Kekemelik sadece kekeleyen bireyi değil aynı anda onu dinleyen bireyleri de etkileyen bir problemdir. Bu durum yalnızca kekeleyen bireyin konuşma akıcısızlığını değil aynı zamanda dinleyenin de bu duruma verdiği tepki ve tutumları kapsamaktadır. Kekeleme sonucunda bireyler üzüntü, kaygı ve endişe hissetmekte ve bu durumu daha kötüleştirerek bireyin daha fazla hata yapmasına ve kekelemesine sebep olmaktadır. Bu durumun altında yatan sebepse ebeveynlerin doğru konuşmaya gerektiğinden çok önemsemeleri, küçük yanlışların üstünde yoğun bir şekilde durmaları ve bunu çocuklarına yansıtmaları yer almaktadır (Erdem, 2013).

Kekemeliğin neticesinde bireyde ruhsal bozukluk oluşmaktadır. İnsan ve topluluklardan kaçınma, bu rahatsızlığı ile alakalı olumsuz bir tutum takındıklarından tedaviyi uygulamakta zorlaşmaktadır. Bireylere ne şekilde tavır takınılacağını belirleyen toplumsal gelişim, insan hayatı için gereken bir süreçtir. Toplumsal bağların sağlıklı bir şekilde yürütülmesi konuşma becerilerine bağlı durumdadır. Bireyle toplum arasında bir bağ kurmasını sağlayan konuşma yeteneğinde yaşanan sorun kişiyi psikolojik ve toplumsal yönden etkilemekte bireyin toplumla ilişki kurup sürdürmesine engel olmaktadır. Birey kendi ve çevresiyle bağ kurmaya çalışırken özüünden dolayı kabul görmeme, yalnız bırakılma, dalga geçilme, acımayla

karşılaşmaktadır. Kişinin kendi duyguları ve tutumları ile toplumun takındığı tutum bir araya geldiğinde birey farklı tutumlar sergileyebilmektedir.

Ebeveynlerin ve aile içerisinde diğer kişilerin çocuk ile olan ilişkisi çocukların aile içerisindeki konumu belirlemektedir. Genel olarak mükemmeliyetçi ailelerin çocuklarında kekemelik görülme sıklığı daha yoğun olmaktadır. Dengeli ve sevgi dolu bir ailede büyüyen çocukların gelişimlerinin de sağlıklı olduğu belirtilmiştir. (Madanoğlu, 2005).

Akman ve diğerleri (2010)'nin “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları sorun Davranışlara İlişkin Düşünceleri” isimli çalışmasında öğretmenlerin okul öncesi dönemde çocukların sorunlu tutumlara karşılık görüşlerinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır.

Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre öğretmenler karşılaştıkları problemlere karşı, çocuğa göre durumu yorumlayarak tutum sergiledikleri belirlenmiştir.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli,örneklem yöntemi,verileri toplama araçları,verilerin toplanması,verilerin istatiksel değerlendirilmesi yer alacaktır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma türü nicel bir araştırma olduğundan ,araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.Betimsel tarama modelleri geçmişteki bir durumu ya da var olan bir durumu olduğu şekli ile betimlemeyi amaç edinen araştırmalar için en uygun modeldir (Karasar, 2006).

3.2. Örneklem Yöntemi

Araştırma evrenini, KKTC İlköğretim dairesine bağlı İlköğretim okulları ve Özel Eğitim Merkezlerinde 2015-2016 eğitim öğretim yılında hizmet veren öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırma evreninin tamamına ulaşılması zaman, maliyet ve kontrol bakımından güç olacağından, araştırma evrenini temsil edecek bir örneklem seçilmiştir. Örneklem seçiminde tabakalı ve tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmış ve %95 güven düzeyi ve %5 örnekleme hatası ile 1572 kişilik çalışma evreninde toplam 356 kişi ile görüşülmüştür.

Tabakalı örnekleme, sınırları belli olan bir evrende alt tabakaların olduğu veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılan bir yöntemdir. Bu çalışmada evrenin içinden seçilen alt tabakalardan yola çıkılarak yine evren üzerinde çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

3.3. Verileri Toplama Araçları

Araştırma verileri soru formu ile toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Soru formunun birinci bölümünde öğretmenlerin yaş, cinsiyet, mesleki kıdem gibi tanıtıcı özelliklerini saptamaya yönelik soruların yanı sıra öğretmenlerin konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda eğitim alma durumlarını saptamaya yönelik sorular yer almaktadır.

3.3.2. Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği

Soru formunun ikinci bölümünde Erdem (2013) tarafından geliştirilen kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği yer almaktadır.

Erdem (2013) tarafından geliştirilen ölçeğin geliştirilmesi sürecinde öncelikli olarak ilgili alan yazın taranarak ve uzman görüşleri alınarak geliştirilmiştir.

Ölçekte başarısızlık, farkındalık ve soyutlama olmak üzere 3 alt boyuta dağılımı verilen 14 madde yer almaktadır. Bu önermelerden 1.maddeden 5. Madde dahil olmak üzere başarısızlık boyutunda, 6. maddeden 10. madde dahil olmak üzere Farkındalık boyutunda, 11.maddeden 14. Madde de dahil olmak üzere soyutlama boyutunda yer almaktadır.

Ölçek formunda yer alan maddeler beşli Likert tipi (“1” Kesinlikle Katılmıyorum; “2” Katılmıyorum; “3” Kararsızım; “4” Katılıyorum; “5” Tamamen Katılıyorum) bir dereceleme ölçeğine sahiptir. Yrd.Doç.Dr. İlhan Erdem tarafından önermelere verilen yanıtlara istinaden belirlenen puan aralığı, aşağıdaki gibidir;

1. Hiç Katılmıyorum	1.00–1.79	/	2. Katılmıyorum	1.80–2.59
3. Kararsızım	2.60–3.39	/	4. Katılıyorum	3.40–4.19
5. Tamamen Katılıyorum	4.20–5.00			

Ölçekte yer alan başarısızlık ve soyutlama alt boyutundan alınacak yüksek puan öğretmenlerin kekeme öğrencilerin başarısız olduğuna ve diğer öğrencilerden soyutlanmaları gerektiğine yönelik görüş bildirdiği, farkındalık alt boyutundan alınacak yüksek puan ise öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik farkındalıklarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Erdem (2013) tarafından yapılan geçerlilik güvenilirlik çalışması sonucunda ölçeğin kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumlarını ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacı tarafından ölçeğe verilen yanıtlara ilişkin yapılan iç tutarlılık testi sonuçlarına göre, ölçekte bulunan başarısızlık alt boyutuna ait Cronbach alfa değeri 0,81, farkındalık alt boyutuna ait değer 0,76 ve soyutlama alt boyutuna ait Cronbach alfa değeri 0,78 bulunmuş ve ölçeğin güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Soru formunun okullarda uygulanabilmesi KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Dairesi Müdürlüğünden izin alınmış ve izin formu uygulama yapılan okul müdürlüklerine sunulmuştur.

Soru formu çalışma evreninde yer alan ilkokul ve özel eğitim öğretmenlerine Nisan 2016 döneminde uygulanmıştır. Öğretmenlerin anket formunda yer alan sorulara doğru yanıtlar vermeleri için kişisel bilgilerinin diğer şahıslarla paylaşılmayacağı bilgisi verilmiştir. Yüz yüze görüşülen öğrenciler araştırmanın amaçları ve anket formunun ne şekilde doldurulacağına ilişkin bilgilendirilmiştir.

3.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formundan elde edilen veriler, bilgisayar ortamında Statistical Package for Social Science (SPSS) 21.0 programı yardımıyla çözümlenmiştir.

Çözümleme işlemlerine öğretmenlerin yaş, cinsiyet, mesleki kıdem gibi sosyo demografik özelliklerine ilişkin frekans analizi yapılarak başlanmış ve sonuçlar frekans tablolarıyla gösterilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin konuşma bozuklukları ve

kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına ait frekans dağılım tabloları verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan önermelere verdikleri yanıtların dağılımı verilmiş, alt boyutlardan aldıkları puanlara ait ortalama, standart sapma, en küçük değer ve en büyük değer gibi tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında kullanılacak hipotez testlerini belirlemek amacıyla ölçek puanlarının normal dağılıma uyumu Kolmogorov-Smirnov test edilmiştir. Ayrıca ölçek puanlarına ait Q-Q plot ve çarpıklık-basıklık değerleri incelenmiştir. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda ve Q-Q plot ve çarpıklık-basıklık değerlerinin incelenmesi sonucunda öğretmenlerin ölçekten aldıkları puanların normal dağılıma uyduğu tespit edilmiş ve karşılaştırmalarda parametrik hipotez testleri kullanılmıştır.

Öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız değişkeninin iki kategoriden oluşması durumunda bağımsız örneklem ‘‘T testi’’ kullanılmıştır. Öğretmenlerin yaş gruplarına, mesleki kıdemlerine, branşlarına göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında ise bağımsız değişken ikiden fazla kategoriden oluştuğundan dolayı varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda farkın hangi kategoriden kaynaklandığını belirlemek amacıyla post hoc testlerden’’Tukey ‘‘testiyle saptanmıştır.

BÖLÜM IV

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda bulgulara yer verilmiştir.

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 1. Öğretmenlerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Tanıtıcı Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	208	58,43
Erkek	148	41,57
Yaş grubu		
30 yaş ve altı	77	21,63
31-40 yaş arası	113	31,74
41-50 yaş arası	124	34,83
51 yaş ve üzeri	42	11,80
Fakülte		
Eğitim Fakültesi	237	66,57
Lisans (Eğt. Fak. Dışında)	73	20,51
Lisansüstü	46	12,92
Branş		
Özel Eğitim	35	9,83
Sınıf Öğretmeni	200	56,18
Branş	121	33,99
Mesleki Kıdem		
10 yıl ve altı	112	31,46
11-20 yıl arası	111	31,18
21 yıl ve üzeri	133	37,36
Şu an görev yapılan okulda çalışma süresi		
5 yıl ve altı	174	48,88
6-10 yıl arası	101	28,37
11 yıl ve üzeri	81	22,75
Toplam	356	100,0

Tablo 1.'de araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımına baktığımızda; %58,43'ünün kadın ve %41,57'sinin erkek olduğu saptanmış, araştırmada, katılımın en fazla kadın öğretmenlerin oluşturduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre dağılımına baktığımızda %21,63'ünün 30 yaş ve altı, %31,74'ünün 31-40 yaş arası, %34,83'ünün 41-50 yaş ve %11,80'inin 51 yaş ve üzeri yaş grubunda yer aldığı görülmektedir. Bundan dolayıdır ki araştırmanın katılımcılarını 41-50 yaş üzeri oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları fakültelere göre değerlendirdiğimizde, %66,57'sinin eğitim fakültesi mezunu, %20,51'i eğitim fakültesi dışında bir lisans programından mezun olduğu ve %12,92'sinin lisansüstü mezunu olduğu saptanmış, araştırmada katılımın en fazla eğitim fakültesi öğretmenlerinin oluşturduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleklerine göre dağılımına baktığımızda %9,83'ü özel eğitim, %56,18'i sınıf öğretmeni ve %33,99'u branş öğretmeni olduğu saptanmış, araştırmada katılımın en fazla olduğu grubu sınıf öğretmenleri oluşturur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdem durumuna göre dağılımına baktığımızda; öğretmenlerin %31,46'sının 10 yıl ve altı, %31,18'inin 11-20 yıl arası ve %37,36'sının 21 yıl ve üzeri süredir öğretmenlik yaptığı görülmektedir. Bundan dolayıdır ki araştırmanın katılımcılarının 21 yıl üzeri öğretmenli yapan öğretmenlerin oluşturduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin şuan çalıştıkları okullardaki çalışma sürelerine göre dağılımına baktığımızda , %48,88'i 5 yıl ve altı, %28,37'si 6-10 yıl arası ve %22,75'i 11 yıl ve üzeri süredir şuan görev yaptığı okulda çalışmaktadır. Bundan dolayıdır ki araştırmanın katılımcılarının aynı okulda 11 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlerden olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Bölgesi, Öğrenci ve Öğretmen Sayılarına Göre Dağılımı

Seçenekler	Sayı(n)	Yüzde (%)
Bölge		
Lefkoşa	144	40,45
Girne	67	18,82
Güzelyurt	43	12,08
Mağusa	75	21,07
İskele	27	7,58
Öğrenci sayısı		
200 ve altı	76	21,35
201-300 arası	97	27,25
301-400 arası	69	19,38
401 ve üstü	114	32,02
Öğretmen sayısı		
20 ve altı	143	40,17
21-30 arası	132	37,08
31 ve üzeri	81	22,75
Toplam	356	100,0

Tablo 2.'de araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin görev yaptıkları okullar, bu okullardaki öğrenci sayıları, öğretmen sayılarının özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %40,45'i Lefkoşa bölgesinde, %18,82'si Girne, %12,08'si Güzelyurt, %21,07'si Mağusa ve %7,58'i ise İskele bölgesinde bulunan okullarda görev yapmaktadır. Bu sonuca dayanarak, araştırmaya en fazla katılımı olan bölgenin Lefkoşa olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %21,35'inin şuan görev yaptığı okuldaki öğrenci sayısı 200 ve altı, %27,25'inin 201-300 arası, %19,38'inin 301-400 arası ve %32,02'sinin 401 ve üstüdür. Bu sonuca dayanarak, görev yaptığı okulda 201-300 arası öğrencisi olan öğretmenin katılımının daha fazla olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin şuan görev yaptıkları okuldaki öğretmen sayıları incelendiğinde, %40,17'si 20 ve altı öğretmenin bulunduğu bir okulda, %37,08'si 21-30 ve %22,75'i 31 ve üzeri sayıda öğretmenin bulunduğu bir okulda görev yapmaktadır. Bu sonuca istinaden bulundukları okulda 31 ve üzeri olan öğretmenlerin katılımının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Konuşma Bozuklukları/Kekemelik İle İlgili Eğitim Alma Durumlarına Göre Dağılımı

Seçenekler	Sayı(n)	Yüzde (%)
Kekeme öğrenci		
Olan	216	60,67
Olmayan	140	39,33
Yüksek öğrenimde konuşma bozuklukları ile ilgili eğitim alma		
Alan	240	67,42
Almayan	116	32,58
Okul dışında konuşma bozuklukları/ kekemelik ile eğitim alma		
Alan	132	37,08
Almayan	224	62,92
Konuşma bozuklukları/kekemelik ile ilgili yayınları takip etme		
Takip eden	70	19,66
Takip etmeyen	286	80,34
Toplam	356	100,00

Tablo 3. Öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olup olmama, Yüksek öğrenimde konuşma bozuklukları ile ilgili eğitim alıp almama, Okul dışında konuşma bozuklukları/kekemelik ile eğitim alıp almama, Konuşma bozuklukları/kekemelik ile ilgili yayınları takip edip etmeme durumuna göre dağılımı verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %60,67'sinin daha önce kekeme bir öğrencisinin olduğu , %39,3'ünün ise bugüne kadar kekeme bir öğrencisinin olmadığı görülmektedir. Tabloda çıkan sonuca göre kekeme bir öğrenciyle karşılaşan öğretmen sayısı, karşılaşmayan öğretmen sayısına göre fazladır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %67,42'si yüksek öğrenimde konuşma bozuklukları ya da kekemelik ile ilgili eğitim aldıklarını, %32,58'i ise eğitim almadıklarını belirtmiştir. Tablodaki sonuca göre öğretmenlerin yüksek öğrenimlerinde kekemelik ile ilgili eğitim alan öğretmen sayısı ,almayan öğretmen sayısına göre fazladır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %37,08'i okul dışında konuşma bozuklukları yada kekemelik ile ilgili eğitim aldıklarını, %62,92'si ise bu konuda eğitim almadıklarını belirtmiştir. Tablodaki sonuca göre okul dışında eğitim almayan öğretmen sayısı ,eğitim alan öğretmen sayısından fazladır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %19,6'sı konuşma bozuklukları ya da kekemelik ile ilgili yayınları takip ettiklerini ,%80,34'ü ise takip etmediklerini belirtmişlerdir. Tablodaki sonuca göre bilimsel yayını takip etmeyen öğretmen, eden öğretmen göre daha fazladır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeğine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Tamamen Katlıyorum		$\bar{X}$
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
1. Kekeme çocuklar, okuma yazmayı daha geç öğrenirler.	60	16,85	121	33,99	84	23,60	71	19,94	20	5,62	2,63
2. Kekeme öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri daha düşüktür.	67	18,82	137	38,48	65	18,26	73	20,51	14	3,93	2,52
3. Kekeme öğrencilerin yazılı anlatım becerileri daha düşüktür.	76	21,35	155	43,54	65	18,26	51	14,33	9	2,53	2,33
4. Kekeme öğrencilerin dinlediğini anlama becerileri daha düşüktür.	81	22,75	176	49,44	57	16,01	33	9,27	9	2,53	2,19
5. Kekeme öğrencilerin akademik başarıları diğer öğrencilere göre daha düşüktür.	85	23,88	144	40,45	66	18,54	39	10,96	22	6,18	2,35
6. Kekeme öğrenciler diksiyon eğitimi almalıdır.	13	3,65	20	5,62	66	18,54	130	36,52	127	35,67	3,95
7. Öğretmenler, diğer öğrencilere kekemelerin zorluklarına ilişkin farkındalık oluşturmalıdır.	11	3,09	27	7,58	57	16,01	158	44,38	103	28,93	3,88
8. Akademik başarı gösteren öğrenciler, kekemeliği de yenebilir.	8	2,25	27	7,58	65	18,26	148	41,57	108	30,34	3,90
9.Çocuğun okuldaki çevresi kekemeliğinin artmasında ya da azalmasında önemli bir faktördür.	9	2,53	25	7,02	52	14,61	168	47,19	102	28,65	3,92

10. Diğer öğrenciler kekemelik hususunda bilgilendirilmelidir.	20	5,62	33	9,27	43	12,08	167	46,91	93	26,12	3,79
11. Kekeme öğrenciler, diğer öğrencilerden ayrı sınıflarda eğitim görmelidir.	159	44,66	105	29,49	35	9,83	38	10,67	18	5,06	2,04
12. Öğretmenler kekeme çocukların, diğer öğrencilerden farklı olduklarının farkına vardırılmalıdır.	34	9,55	69	19,38	70	19,66	127	35,67	56	15,73	3,29
13.Öğretmen kekeleyen bir çocuğu, sınıf önünde konuşmayı gerektiren etkinliklerden muaf tutmalıdır.	123	34,55	109	30,62	69	19,38	39	10,96	16	4,49	2,20
14. Kekeme öğrenciyi ayrı bir eğitime tabi tutmak gerekir.	106	29,78	100	28,09	74	20,79	49	13,76	27	7,58	2,41

Tablo 4’te araştırmaya katılan öğretmenlerin kekemelik ölçeğinde yer alan önermelere verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %41,57’si “Akademik başarı gösteren öğrenciler, kekemeliği de yenebilir önerisine “katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Akademik başarının kekemeliğe hiçbir şekilde etkisi bulunmamasına rağmen öğretmenlerin genelinin bu duruma katılıyor olması öğretmenlerin bu alan ile ilgili bilgi donanımı bakımından zayıf olduğunu gösterir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Alt Boyutlar	n	Toplam Puan				Madde Puanı	
		$\bar{X}$	ss	Min	Max	$\bar{X}$	ss
Başarısızlık	356	12,03	4,20	5	25	2,49	0,83
Farkındalık	356	19,45	3,08	7	25	3,60	0,57
Soyutlama	356	9,94	3,33	4	23	2,83	0,72

Tablo 5.’te araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde aldıkları toplam puanlara ait tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 5. İncelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin ölçekte bulunan başarısızlık alt boyutundan ortalama $12,03 \pm 4,20$ puan aldıkları saptanmıştır. Öğretmenler başarısızlık alt boyutundan en düşük 5 ve en yüksek 25 puan almıştır. Öğretmenlerin bu alt boyuttan aldıkları madde puan ortalaması $2,49 \pm 0,83$ ’tür. Buna göre öğretmenler bu alt boyutta yer alan önermelere genel olarak “katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bu alt boyutta yer alan önermelere olumsuz olduğundan, öğretmenler olumsuz önermelere katılmıyorum yanıtını vererek bu alt boyuta ilişkin olumlu görüş bildirmiştir.

Öğretmenler ölçekte bulunan farkındalık alt boyutundan ortalama $19,45 \pm 3,08$ puan almıştır. Öğretmenler farkındalık alt boyutundan en düşük 7 ve en yüksek 25 puan almıştır. Öğretmenlerin bu alt boyuttan aldıkları madde puan ortalaması

23,60±0,57'dir. Buna göre öğretmenler bu alt boyutta yer alan önermelere genel olarak “katılıyorum” şeklinde yanıt vermiş ve olumlu görüş bildirmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenler kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan soyutlama alt boyutundan ortalama 9,94±3,33 puan almış olup, bu alt boyuttan aldıkları en düşük puan 4 ve en yüksek puan 23'tür. Öğretmenlerin soyutlama alt boyutundan aldıkları madde puan ortalamasının 2,83±0,72 olduğu ve bu alt boyutta yer alan önermelere genel olarak “kararsızım” şeklinde yanıt verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Min	Max	t	p
Başarısızlık	Kadın	208	11,91	4,37	5	25	-0,67	0,51
	Erkek	148	12,21	3,96	5	22		
Farkındalık	Kadın	208	19,29	2,89	9	25	-1,12	0,27
	Erkek	148	19,66	3,32	7	25		
Soyutlama	Kadın	208	9,72	3,21	4	23	-1,53	0,13
	Erkek	148	10,26	3,48	4	20		

Tablo 6.'da Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin cinsiyetlerine göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık, farkındalık ve soyutlama alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. İncelendiğinde araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin başarısızlık, farkındalık ve soyutlama alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Kadın ve erkek öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği puanları benzerdir.

Bundan dolayıdır ki kadın ve erkek öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik görüşleri birbirine benzerdir. Cinsiyetin farklı olması öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik görüşlerini etkilememektedir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yaş grubu	n	$\bar{X}$	ss	Min	Max	F	p
Başarısızlık	30 yaş ve altı	77	11,52	3,80	5	21	0,90	0,44
	31-40 yaş arası	113	12,02	4,07	5	22		
	41-50 yaş arası	124	12,10	4,25	5	22		
	51 yaş ve üzeri	42	12,83	5,07	5	25		
Farkındalık	30 yaş ve altı	77	19,17	3,25	10	25	0,57	0,64
	31-40 yaş arası	113	19,35	3,01	7	25		
	41-50 yaş arası	124	19,72	2,97	9	25		
	51 yaş ve üzeri	42	19,43	3,29	12	25		
Soyutlama	30 yaş ve altı	77	9,55	3,42	4	20	1,67	0,17
	31-40 yaş arası	113	9,74	3,18	4	20		
	41-50 yaş arası	124	10,06	3,26	4	17		
	51 yaş ve üzeri	42	10,88	3,68	4	23		

* $p < 0,05$

Tablo 7. Öğretmenlerin yaş gruplarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin yaş gruplarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık, farkındalık ve soyutlama alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Tüm yaş gruplarında yer alan öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde benzer puanlar aldığı tespit edilmiştir.

Tablodan çıkan sonuca göre değerlendirdiğimizde ;öğretmenlerin genç veya yaşlı olması kekeme öğrencilere yönelik tutumu değiştirmemiştir.Aralarında anlamlı bir farkın olmaması konu ile ilgili benzer tutumlar sergilediklerini gösterir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Branş	n	$\bar{X}$	ss	Min	Max	F	p
Başarısızlık	Özel Eğitim	35	11,46	2,62	5	17	0,74	0,48
	Sınıf Öğretmeni	200	12,26	4,39	5	25		
	Branş	121	11,83	4,26	5	22		
Farkındalık	Özel Eğitim	35	19,00	3,73	7	25	0,49	0,61
	Sınıf Öğretmeni	200	19,55	3,08	10	25		
	Branş	121	19,40	2,88	9	25		
Soyutlama	Özel Eğitim	35	9,49	3,13	4	16	0,37	0,69
	Sınıf Öğretmeni	200	10,01	3,33	4	23		
	Branş	121	9,98	3,40	4	18		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin değerler ‘‘Varyans Analizi ‘’ile verilmiştir.

Tablo 8.’e göre, araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin branşlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık, farkındalık ve soyutlama alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablodan çıkan sonuca göre; özel eğitim,sınıf öğretmeni ve branş öğretmenlerinin kekemeliğe ilişkin görüşleri birbirine benzer düzeydedir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Öğrenim Durumu	n	$\bar{X}$	ss	Min	Max	F	p
Başarısızlık	Eğitim Fakültesi	237	11,91	3,97	5	25	2,95	0,04*
	Lisans (Eğt. Fak. Dış.)	73	11,59	4,53	5	22		
	Lisansüstü	46	13,39	4,62	5	22		
Farkındalık	Eğitim Fakültesi	237	19,33	3,26	7	25	1,03	0,36
	Lisans (Eğt. Fak. Dış)	73	19,44	2,72	12	25		
	Lisansüstü	46	20,04	2,58	13	25		
Soyutlama	Eğitim Fakültesi	237	9,79	3,50	4	23	1,52	0,22
	Lisans (Eğt. Fak. Dış)	73	10,55	3,10	5	20		
	Lisansüstü	46	9,76	2,66	5	16		

* $p < 0,05$

Tablo 9.'da araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin ölçekte yer alan başarısızlık alt boyutundan ortalama $11,91 \pm 3,97$ puan, eğitim fakültesi dışında herhangi bir lisans programından mezun olan öğretmenlerin $11,59 \pm 4,53$ puan ve lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin $13,39 \pm 4,62$ puan aldıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu fark lisansüstü mezunu olan öğretmenlerden kaynaklanmakta olup, lisansüstü mezunu öğretmenler diğer öğretmenlere göre bu alt boyuttan daha yüksek puan almıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan farkındalık ve soyutlama alt

boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablodan çıkan sonuca göre; öğretmenleri öğrenim durumuna göre ele aldığımızda ,farkındalık ve soyutlama boyutunda birbirine benzer görüşlere sahip olduğu halde ,başarısızlık alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir.Başarısızlık alt boyutunda Lisans üstü mezunlarının diğer öğrenim durumundan mezun olan öğretmenlere göre anlamlı farkın olması ,bu bölümden mezun olan öğretmenlerin kekeme öğrencileri diğer öğrencilere göre daha başarısız gördüğü bulgusunu ortaya koymaktadır.

Tablo 10. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Mesleki Kıdem	n	$\bar{X}$	Ss	Min	Max	F	p
Başarısızlık	10 yıl ve altı	112	11,61	3,90	5	21	0,93	0,40
	11-20 yıl arası	111	12,11	4,06	5	22		
	21 yıl ve üzeri	133	12,33	4,55	5	25		
Farkındalık	10 yıl ve altı	112	19,04	3,05	10	25	1,51	0,22
	11-20 yıl arası	111	19,57	3,17	7	25		
	21 yıl ve üzeri	133	19,69	3,01	9	25		
Soyutlama	10 yıl ve altı	112	9,70	3,40	4	20	0,86	0,43
	11-20 yıl arası	111	9,85	3,23	4	20		
	21 yıl ve üzeri	133	10,23	3,36	4	23		

Tablo 10.'da Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık, farkındalık ve soyutlama alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). 21 yıl ve üzeri süredir görev

yapan öğretmenlerin puanları yüksek olsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

Tablodan çıkan sonuca göre; meslek kıdemi az olan öğretmenler ile mesleki kıdemi fazla olan öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik tutumları arasında fark olmadığı ve tutumlarının benzer olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 11. Öğretmenlerin Şuan Görev Yaptıkları Okulda Çalışma Sürelerine Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Şu an görev yapılan okulda çalışma süresi	n	$\bar{X}$	ss	Min	Max	F	p
Başarısızlık	5 yıl ve altı	174	12,02	4,28	5	25	0,96	0,52
	6-10 yıl arası	101	11,89	4,14	5	21		
	11 yıl ve üzeri	81	12,25	4,15	5	21		
Farkındalık	5 yıl ve altı	174	19,39	3,13	7	25	1,01	0,46
	6-10 yıl arası	101	19,60	3,26	10	25		
	11 yıl ve üzeri	81	19,38	2,74	12	25		
Soyutlama	5 yıl ve altı	174	9,63	3,45	4	23	1,18	0,25
	6-10 yıl arası	101	10,07	3,20	4	17		
	11 yıl ve üzeri	81	10,47	3,18	4	18		

Tablo 11.'de öğretmenlerin şuan çalıştıkları okulda görev yapma sürelerine göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları verilmiş olup, öğretmenlerin şu an görev yaptıkları okulda çalışma sürelerine göre ölçekte yer alan alt boyutlardan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p<0,05$).

Tabloda çıkan sonuca göre; öğretmenlerin bulundukları okullarda çalışma süreleri kekeme öğrencilere yönelik tutumlarının farklı olmasına etken olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 12. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Bulunduğu Bölgeye Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Bölge	N	$\bar{X}$	ss	Min	Max	F	p
Başarısızlık	Lefkoşa	144	12,06	3,85	5	22	1,08	0,37
	Girne	67	12,51	5,28	5	22		
	Güzelyurt	43	12,40	3,65	5	21		
	Mağusa	75	11,87	3,99	5	25		
	İskele	27	10,63	4,39	5	21		
Farkındalık	Lefkoşa	144	19,29	3,31	7	25	0,70	0,60
	Girne	67	19,78	2,97	11	25		
	Güzelyurt	43	18,98	2,58	10	24		
	Mağusa	75	19,73	2,94	11	25		
	İskele	27	19,41	3,23	11	25		
Soyutlama	Lefkoşa	144	9,69	3,24	4	18	1,19	0,32
	Girne	67	10,13	3,85	4	23		
	Güzelyurt	43	10,65	2,70	5	17		
	Mağusa	75	9,61	3,22	4	20		
	İskele	27	10,59	3,59	4	17		

Tablo 12’de araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin görev yaptıkları okulların bulunduğu bölgeye göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 12. incelendiğinde öğretmenlerin görev yaptıkları okulların bulunduğu bölgeye göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık, farkındalık ve soyutlama alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Tablodan çıkan sonuca göre; öğretmenlerin görev yaptıkları okulların bulundukları bölgelerin ,

kekeme öğrencilere yönelik tutumlarının farklı olmasına etken olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 13. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okullardaki Öğrenci Sayılarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

	Öğrenci sayısı	N	$\bar{X}$	ss	Min	Max	F	p
Başarısızlık	200 ve altı	76	12,25	4,08	5	25	0,27	0,85
	201-300 arası	97	11,91	4,44	5	21		
	301-400 arası	69	11,72	4,39	5	22		
	401 ve üstü	114	12,18	4,00	5	22		
Farkındalık	200 ve altı	76	18,89	3,30	7	25	1,15	0,33
	201-300 arası	97	19,74	3,12	10	25		
	301-400 arası	69	19,54	2,44	13	25		
	401 ve üstü	114	19,51	3,22	9	25		
Soyutlama	200 ve altı	76	10,12	3,20	4	18	5,38	0,00*
	201-300 arası	97	9,63	3,32	4	20		
	301-400 arası	69	8,84	3,15	4	16		
	401 ve üstü	114	10,76	3,34	4	23		

* $p < 0,05$

Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların öğrenci sayısına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 13.'te verilmiştir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların öğrenci sayısına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık ve farkındalık alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına göre ölçekte yer alan soyutlama alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu fark görev yaptıkları okullarda 301-400 arası ve 401 ve üstü sayıda öğrenci bulunan

öğretmenlerden kaynaklanmaktadır. Görev yaptıkları okullarda 401 ve üstü sayıda öğrenci bulunan öğretmenler soyutlanma alt boyutundan görevli oldukları okulda 301-400 arası öğrenci bulunan öğretmenlerden daha yüksek puan almıştır.

Tablodan çıkan sonuca göre; öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayılarına göre değerlendirdiğimizde başarısızlık ve farkındalık alt boyutunda benzer görüşlere sahipken; farkındalık alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir. Anlamlı farklılık öğrenci sayısı 301-400 olan öğretmenlerden kaynaklanmaktadır. Buna göre; 301-400 arası öğrenci sayısına sahip olan öğretmenlerin kekeme öğrencileri diğer öğrencilerden soyutlamaları gerektiği bulgusunu ortaya koymaktadır.

Tablo 14. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okullardaki Öğretmen Sayılarına Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Öğretmen sayısı	N	$\bar{X}$	ss	Min	Max	F	p
Başarısızlık	20 ve altı	143	12,13	4,24	5	25	0,32	0,72
	21-30 arası	132	12,13	4,49	5	22		
	31 ve üzeri	81	11,70	3,65	5	21		
Farkındalık	20 ve altı	143	19,07	3,17	7	25	4,58	0,01*
	21-30 arası	132	20,08	2,68	11	25		
	31 ve üzeri	81	19,07	3,37	9	25		
Soyutlama	20 ve altı	143	9,84	3,36	4	20	10,53	0,00*
	21-30 arası	132	9,22	3,26	4	23		
	31 ve üzeri	81	11,31	3,01	4	20		

* $p < 0,05$

Tablo 14.'te araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki öğretmen sayısına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 14. İncelendiğinde öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğretmen sayısına göre ölçekte yer alan başarısızlık alt boyutunda aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Görev yaptığı

okulda 31 ve üzeri öğretmen bulunan öğretmenlerin bu alt boyuttan aldıkları puanlar diğer öğretmenlere göre düşük olsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğretmen sayılarına göre ölçekte bulunan farkındalık alt boyutundan aldıkları puanlar incelendiğinde, görevli olduğu okulda 20 ve altı öğretmen bulunan öğretmenlerin bu alt boyuttan ortalama $19,07 \pm 3,17$, 21-30 arası öğretmen bulunanların $20,08 \pm 2,68$ puan ve 31 ve üzeri sayıda öğretmen bulunanların ortalama $19,07 \pm 3,37$ puan aldıkları görülmektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin görevli oldukları okuldaki öğretmen sayılarına göre farkındalık alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Görev yaptığı okuldaki öğretmen sayısı 21-30 olan öğretmenlerin bu alt boyuttan aldıkları puanlar diğer öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur.

Görevli olduğu okulda 20 ve altı öğretmen bulunan öğretmenlerin ölçekte yer alan soyutlanma alt boyutundan ortalama $9,84 \pm 3,36$ puan, 21-30 arası öğretmen bulunanların $9,22 \pm 3,26$ puan ve 31 ve üzeri sayıda öğretmen bulunanların ortalama $11,31 \pm 3,01$ puan aldıkları saptanmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin görevli oldukları okuldaki öğretmen sayılarına göre soyutlama alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu fark görev yaptığı okuldaki öğretmen sayısı 31 ve üzeri olan öğretmenlerden kaynaklanmaktadır. Görev yaptığı okuldaki öğretmen sayısı 31 ve üzeri olan öğretmenlerin soyutlama boyuttan aldıkları puanlar diğer öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablodan çıkan sonuca göre; öğretmenlerin bulundukları okuldaki öğretmen sayısına göre değerlendirdiğimizde, başarısızlık alt boyutunda benzer görüşlere sahipken; farkındalık, soyutlama alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir. Buna göre farkındalık alt boyutunda 21-30 arası öğretmeni olan okullardaki öğretmenlerin, kekeme öğrencilere karşı farkındalıkları yüksek iken, Soyutlama alt boyutuna ise okullarda 31 ve üzeri öğretmeni olan öğretmenlerin kekeme öğrencileri diğer öğrencilerden soyutlamaları gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 15. Öğretmenlerin Daha Önce Kekeme Öğrencileri Olma Durumuna Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Kekeme öğrencisi olma durumu	N	$\bar{X}$	ss	Min	Max	t	P
Başarısızlık	Olan	216	11,65	4,34	5	25	-2,16	0,03*
	Olmayan	140	12,63	3,93	5	21		
Farkındalık	Olan	216	19,83	2,82	11	25	2,98	0,00*
	Olmayan	140	18,85	3,36	7	25		
Soyutlama	Olan	216	9,65	3,27	4	18	-2,09	0,04*
	Olmayan	140	10,40	3,39	4	23		

* $p < 0,05$

Tablo 15.'te araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olma durumuna göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Daha önce kekeme öğrencisi olan öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık alt boyutundan ortalama $11,65 \pm 4,34$ puan, kekeme öğrencisi olmayan öğretmenlerin ise ortalama $12,63 \pm 3,93$ puan aldıkları görülmektedir. Öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olma durumuna göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Daha önce kekeme öğrencisi olmayan öğretmenler bu alt boyuttan daha yüksek puan almıştır.

Araştırmaya katılan daha önce kekeme öğrencisi olan öğretmenlerin ölçekte yer alan farkındalık alt boyutundan ortalama $19,83 \pm 2,82$ puan aldıkları saptanırken, daha önce kekeme öğrencisi bulunmayan öğretmenler bu alt boyuttan ortalama $18,85 \pm 3,36$ puan almıştır. Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olma durumlarına göre farkındalık alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Daha önce

kekeme öğrencisi olan öğretmenler bu alt boyuttan, kekeme öğrencisi olmayan öğretmenlere göre daha yüksek puan almıştır.

Daha önce kekeme öğrencisi olan öğretmenler soyutlama alt boyutundan ortalama $9,65 \pm 3,27$ puan, kekeme öğrencisi olmayan öğretmenler ise ortalama $10,40 \pm 3,39$ puan almıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olma durumlarına göre soyutlama alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). S

Tablodan çıkan sonuca göre; öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencileri olma durumuna kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları alt boyutunda başarısızlık, farkındalık ve soyutlama alt boyutunda anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Başarısızlık alt boyutunda kekeme öğrenci ile karşılaşmayan öğretmenler kekeme öğrencileri diğer öğrencilere göre daha başarısız bulmaktadır. Farkındalık alt boyutunda ise kekeme öğrenci ile karşılaşan öğretmenlerin farkındalıkları daha yüksek iken soyutlama alt boyutunda ise daha önce kekeme öğrenci ile karşılaşmayan öğretmenlerin, kekeme öğrencileri diğer öğrencilerden soyutlanmaları gerektiği bulgusu ortaya çıkmıştır.

Tablo 16. Öğretmenlerin Yüksek Öğrenimleri Sırasında Konuşma Bozuklukları / Kekemelik Konusunda Eğitim Alma Durumlarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yüksek Öğrenimde Eğitim alma	n	$\bar{X}$	ss	Min	Max	t	p
Başarısızlık	Alan	240	12,17	4,37	5	25	0,86	0,39
	Almayan	116	11,76	3,84	5	21		
Farkındalık	Alan	240	19,55	3,15	7	25	0,95	0,34
	Almayan	116	19,22	2,92	10	25		
Soyutlama	Alan	240	10,22	3,33	4	23	2,27	0,02*
	Almayan	116	9,37	3,27	4	20		

* $p < 0,05$

Tablo 16.'da araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin yüksek öğrenimleri sırasında konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 16. İncelendiğinde öğretmenlerin yüksek öğrenimleri sırasında konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre ölçekte yer alan başarısızlık ve farkındalık alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Yüksek öğrenimleri sırasında konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda eğitim alan öğretmenler soyutlama alt boyutundan ortalama $10,22\pm3,33$ puan, bu konuda eğitim almayan öğretmenler ise ortalama $9,37\pm3,27$ puan almıştır. Öğretmenlerin yüksek öğrenimleri sırasında konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre soyutlama alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yüksek öğrenimleri sırasında eğitim alan öğretmenler bu alt boyuttan, eğitim almayanlara göre daha yüksek puan almıştır.

Tablodan çıkan sonuca göre;yükseköğrenimde kekemelik ile ilgili eğitim alan öğretmenlerin başarısızlık ve farkındalık alt boyutunda benzer görüşlere sahip iken, Soyutlama alt boyutunda yüksek öğrenimde eğitim alan öğretmenlerin kekeme öğrencileri diğer öğrencilerden soyutlamaları gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 17. Öğretmenlerin Okul Dışında Konuşma Bozuklukları / Kekemelik Konusunda Eğitim Alma Durumlarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Okul dışında eğitim alma	N	$\bar{X}$	ss	Min	Max	t	p
Başarısızlık	Alan	132	11,70	4,15	5	22	-1,14	0,26
	Almayan	224	12,23	4,23	5	25		
Farkındalık	Alan	132	19,88	2,95	11	25	2,04	0,04*
	Almayan	224	19,19	3,13	7	25		
Soyutlama	Alan	132	9,30	3,01	4	18	-2,85	0,00*
	Almayan	224	10,33	3,45	4	23		

* $p < 0,05$

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin okul dışında konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 17.'de verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin okul dışında konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre ölçekte yer alan başarısızlık boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Okul dışında konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda eğitim alan öğretmenler farkındalık alt boyutundan ortalama $19,88 \pm 2,95$ puan, bu konuda eğitim almayan öğretmenler ise ortalama $19,19 \pm 3,13$ puan almıştır. Öğretmenlerin okul dışında konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre soyutlama alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Okul dışında eğitim alan öğretmenler bu alt boyuttan, eğitim almayanlara göre daha yüksek puan almıştır.

Araştırmaya dahil edilen ve okul dışında konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda eğitim alan öğretmenler soyutlama alt boyutundan ortalama $9,33 \pm 3,01$ puan, bu konuda eğitim almayan öğretmenler ise ortalama $10,33 \pm 3,45$ puan almıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin okul dışında konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre soyutlama alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Okul dışında eğitim alan öğretmenler bu alt boyuttan, eğitim almayanlara göre daha düşük puan almıştır.

Tablodan çıkan sonuca göre;başarısızlık alt boyutunda okul dışında eğitim alan ve almayan öğretmenler benzer tutum sergilemektedir.Farkındalık alt boyutunda okul dışında eğitim alan öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik farkındalıkları daha yüksek iken,soyutlama alt boyutunda okul dışında eğitim almayan öğretmenlerin kekeme öğrencileri diğer öğrencilerden soyutlamaları gerektiği bulgusu ortaya çıkmıştır.

Tablo 18. Öğretmenlerin Konuşma Bozuklukları / Kekemelik Konusunda Yayın Takip Etme Durumlarına Göre Kekeme Öğrencilere İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yayın takip etme	n	$\bar{X}$	ss	Min	Max	t	p
Başarısızlık	Takip eden	70	12,07	4,64	5	22	0,08	0,93
	Takip etmeyen	286	12,02	4,10	5	25		
Farkındalık	Takip eden	70	19,63	3,06	12	25	0,55	0,58
	Takip etmeyen	286	19,40	3,09	7	25		
Soyutlama	Takip eden	70	10,20	3,26	4	17	0,72	0,47
	Takip etmeyen	286	9,88	3,35	4	23		

Tablo 18.'de araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda yayın takip etme durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 18. incelendiğinde öğretmenlerin konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda yayın takip etme durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık, farkındalık ve soyutlama alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablodan çıkan sonuca göre,; başarısızlık,soyutlama ve farkındalık alt boyutunda , kekemelik ve konuşma bozukluğu ile ilgili herhangi bir yayını takip eden ve etmeyen öğretmenlerin görüşlerinin birbirine benzer olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM V

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulguların tartışması karşılıklı olarak incelenmiştir.

5. TARTIŞMA

Araştırmanın İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin bulguları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda ;özel eğitim, sınıf öğretmeni ve branş öğretmenlerinin kekemeliğe ilişkin görüşleri benzer yöndedir. Kekemeliğe yönelik tutumlarında anlamlı farkın olmayışı, benzer eğitim sistemlerinden geçtiğini, alan ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarını, özel eğitim öğretmenlerinin ise kendi alanına vakıf olmadığını ya da özel eğitim öğretmeni olarak nitelendirilen öğretmenlerin aslında bu alandan mezun olan öğretmenler olmadığını düşündürmektedir.

Atatürk Öğretmen Akademisi'nin KKTC Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, okul öncesi eğitim kurumlarına, ilkokullara ihtiyaçları karşılayacak niteliklerde öğretmen yetiştirmek ve onları akademik, kültürel, mesleki bakımdan bilgi ve becerilerle donatarak ,bilgi ve becerileri uygulamada eğitim yolu ile pekiştirmek, AÖA'nın temel görevleri arasında yer almaktadır (Çağlar ve Reis,2007).

Araştırma bulgularında öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğine verdikleri yanıtların dağılımına baktığımızda, araştırma kapsamı içinde olan “Akademik başarı gösteren öğrenciler, kekemeliği de yenebilir.” sorusuna öğretmenlerin genelinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Pachigar ve arkadaşlarının (2011) araştırmasında da öğretmenler, kekemeliğin çocuğun zekasıyla ilgili olmadığını ve akademik başarıyı etkilemediğini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre kekeme öğrenciler, diğer dil becerilerinde başarılı olabilmektedirler. Genel akademik durumları da başarısızlık diye nitelendirilememektedir (Pachigar et al. 2011). Bu bilgiler doğrultusunda ,yapılan araştırma bulgularına göre,özel eğitim öğretmenleri ve ilköğretim okulu

öğretmenlerinin kekemelik ile ilgili bilgi düzeylerinde eksiklik olduğu görülmüştür. Mesleki donanımlarını geliştirmeleri gerektiği gözlenmiştir.

Araştırma bulgularında, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında farklılığa baktığımızda, kadın ve erkek öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinden elde edilen puanlar arasında istatistiksel olarak fark görülmemekte, ölçek puanları birbirine benzerlik göstermektedir. Türköz (2004)'ün yapmış olduğu araştırmada da bay ve bayan öğretmenlerin kekeme öğrenci tutumlarında da anlamlı bir fark bulunmamıştır. Erdem (2013)'ün yapmış olduğu kekemeliğe ilişkin tutum çalışmasında da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yapılan çalışma bulgularına istinaden literatür taramasındaki çalışmalarla, yapılan çalışmanın paralellik gösterdiği gözlenmiştir. Buna göre, arada anlamlı bir fark olmamasına sebep, öğretmenlerin almış oldukları eğitimin aynı düzeyde ve yeterli olmayışı olarak düşündürmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin yaş gruplarına göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları arasında farka baktığımızda, tüm yaş gruplarında yer alan öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde benzer puanlar aldığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin tanıtıcı özelliklerine göre yaş dağılımına baktığımızda araştırmaya katılan öğretmenlerin %34,83 'ü 41-50 yaş arasında, % 31,74'ü ise 31-41 yaş arasını kapsamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin genç veya yaşlı olması tutumların farklı olmasına etken olmamaktadır.

Araştırma bulgularında ilköğretim okullarındaki öğretmenler ile özel eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin tutumları ölçeğine karşılıklı olarak bakıldığında aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı tespit edilmiştir. Kekemeliğin farkındalık boyutunda alınan puanlar birbirine benzerlik gösterirken, sınıf öğretmenlerinin, branş ve özel eğitim öğretmenlerine göre başarısızlık ve soyutlama alt boyutunun daha yüksek olduğu görülmüştür. Erdem (2013)'ün Türkçe ve Sınıf öğretmenlerine yaptığı çalışmada dil becerileri ve akademik başarısızlık düzeyi ile soyutlama alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemiş olup aynı çalışmada kekemeliğin farkındalık boyutlarına baktığımızda Türkçe öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusunu ortaya koymuştur. Ayrıca, Türköz

(2004)'de I. kademe ile II. kademe öğretmenlerinin kekeme öğrenci tutumları ile ilgili yapmış olduğu çalışmada anlamlı bir fark bulmamıştır. Literatür araştırmalarına ve yapılan çalışmaya baktığımızda istatistiksel olarak fark olmadığı ortaya konulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, lisans veya lisans üstü eğitimde konuşma eğitimi ve konuşma bozukluklarıyla ilgili fazla ders almamaları, ölçeğin başarısızlık ve soyutlama alt boyutunu yüksek çıkardığını söyleyebiliriz.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin mezun oldukları fakültelere göre kekeme öğrencilere ilişkin tutumları ölçeğinde başarısızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu fark lisansüstü mezunu olan öğretmenlerden kaynaklanmakta olup, lisansüstü mezunu öğretmenler diğer öğretmenlere göre bu alt boyuttan daha yüksek puan almıştır. Farkındalık ve soyutlama alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde, aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. 21 yıl ve üzeri süredir görev yapan öğretmenlerin puanları yüksek olsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Erdem (2013)'ün kekemelik üzerine yaptığı çalışmada ve mesleki kıdem değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde ve orta düzeyde bir fark olduğu görülmüştür. Erdem (2013)'e göre öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça kekemelik konusundaki farkındalık düzeylerinin azaldığını dile getirmiştir. Yapılan araştırma kapsamında ele alınan bulgular doğrultusunda Öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin artması ya da azalması farkındalık düzeylerini etkilememektedir. Buna bağlı olarak hem meslek kıdemi az olan öğretmenlerin hem de meslek kıdemi fazla olan öğretmenlerin tutumları arasında fark olmadığı görülmüştür. Araştırmaya katılan, her kıdemdeki öğretmenin kekemeliğe ilgili eğitime katılmadıkları ve kekemeliğe ilgili herhangi bir yayın organına ya da kaynağa ulaşp ilgilenmediklerini gösterir diyebiliriz. Araştırmada öğretmenlerin ,değişen,yenilenen eğitimi takip etmedikleri,bu durumun eğitim becerilerini geliştirmekte engel olduğu düşündürmektedir. Ele alınan araştırmada, Erdem(2013)'in çalışmasına farklı yönde bulgular ortaya atılmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin şuan çalıştıkları okulda görev yapma sürelerine göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin varyans analizi sonuçlarına bakıldığında, aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır. Buna bağlı olarak, öğretmenlerin bulundukları okul ve kurumlardaki çalışma süreleri kekeme öğrencilere yönelik görüşlerini içeren puanlarda istatistiksel olarak fark olmadığı bulgusunu ortaya koymuştur. Araştırmada yer alan mesleki kıdem bulgusundaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin görev yaptıkları okulların bulunduğu bölgeye göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde değerlendirildiğinde farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı saptanmıştır. Arada anlamlı bir fark olmamasının sebebi, KKTC’de bölgeler arası sosyo ve kültürel yönden çok büyük ayrımların olmaması şeklinde düşünülebilir.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına göre ölçekte istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık .görev yaptıkları okullarda 301-400 arası, 401 ve üstü sayıda öğrenci bulunan öğretmenlerden kaynaklanmaktadır. Bu farklılık; öğretmenlerin çok sayıda öğrenci tipolojileri ile karşılaşmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu bağlamda 301-400 arası, 401 ve üstü sayıda öğrenci bulunan öğretmenlerin başarısızlık ve soyutlama alt gruplarına göre kekeme öğrencilere yönelik görüşlerinde olumlu yönde fark olduğu bulgular sonucunda ortaya çıkmıştır.

Aile, arkadaş, öğretmen tutumlarının kekemeleri etkileyen boyutunu araştıran (Pachigar et al. 2011; Özdemir 2010; Dumanoglu 2006; Türköz, 2004; Baydık 1996; Irak, 1996) pek çok araştırma yapılmıştır. Öğretmen hem model olma hem de dil ve iletişim kusurlarını düzeltmekle yükümlü olduğundan öğretmenlerin tutumları daha fazla önemsenmelidir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki öğretmen sayısına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin görev yaptığı okulda 31 ve üzeri öğretmen

bulunan öğretmenlerin bu alt boyuttan aldıkları puanlar diğer öğretmenlere göre düşük olsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Bu bağlamda Öğretmenlerin çalıştığı okullardaki öğretmen sayısının durumu, öğretmenlerin kekemeliğe yönelik görüşlerini içeren puanlarda istatistiksel olarak fark olmadığı bulgusunu ortaya koymuştur.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olma durumuna göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği sonuçlarına baktığımızda öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olma durumuna göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde yer alan başarısızlık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına baktığımızda daha önce kekeme öğrencisi olmayan öğretmenler, olan öğretmenlere göre farkındalık alt boyutundan daha düşük puan almışlardır. Soyutlama alt grubunda ise, daha önce kekeme öğrencisi olan öğretmenler bu alt boyuttan, daha önce kekeme öğrencisi olmayan öğretmenlere göre daha düşük puan almıştır. Bu bağlamda kekeme öğrencisi olan öğretmenlerin ,olmayan öğretmenlere göre kekemeliğe yönelik görüşlerinde deneyim ve tecrübeye dayalı olumlu yönde fark olduğu düşünülmektedir.

Kekemelik dünyanın her yerinde görülen bir konuşma bozukluğudur. Yaygınlık durumuna bakıldığında dünyada 55 milyon kişide görülen bu durumun sıklığı yaklaşık %3 iken yaygınlığı ise %1 dir. Öztürk (1994)'ün Ankarada yaptığı çalışmada okullarda görülen kekeme öğrencilerin yaygınlığını % 1.6 ve % 3.1 arasında bulmuştur.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin yüksek öğrenimleri sırasında konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğine verdikleri cevaplar sonucunda başarısızlık ve farkındalık alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmadığın; Soyutlama alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda yüksek öğrenimlerinde kekemelik ve konuşma bozukluğu ile ilgili eğitim alan öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik tutumları ,eğitim almayanlara göre daha olumludur. Bu bağlamda yüksek öğrenimde kekemeliğe ile ilgili verilen eğitim

dışında, okullarda da öğretmenlere yönelik kekemelik ile ilgili mesleki yaşamı boyunca hizmet içi seminerler verilmesi, devamlılığının sağlanması gerektiği söylenilebilir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin okul dışında konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasında, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir. Farkındalık alt boyutunda okul dışında kekemelik ile ilgili eğitim alan öğretmenler almayan öğretmenlere göre daha yüksek puan almıştır. Araştırmaya dahil edilen ve okul dışında konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda eğitim alan öğretmenler soyutlama alt boyutunda daha düşük puan alırken ,başarısızlık boyutunda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yapılan araştırma bulgusuna göre , öğretmenlerin ,gönüllü olarak okul dışı kekemelik alanı ile ilgili herhangi bir eğitime katılmış olduğunu düşündürmektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda yayın takip etme durumlarına göre kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları ölçeğinde alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre daha çok bilgi sahibi olması gerekirken, farkındalığın aynı boyutta çıkması, özel eğitim olarak görev yapan öğretmenlerin aslında bu alandan mezunu olmamalarından kaynaklandığını söyleyebiliriz.Bu bağlamda gerek branş öğretmenlerinin gerek özel eğitim öğretmenlerinin kekemeliğe ve diğer konuşma ve öğrenme kusurlarına ilişkin eğitim almaları gerekmektedir.Bu aşamada da anlamlı bir farklılığın olmamasının sebepleri de araştırılmaktadır.

BÖLÜM VI

Bu bölümde araştırmanın sonuç ve öneri bölümüne yer verilmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

KKTC’de ilköğretim okulları ve özel eğiti kurumlarında devam eden öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik tutumları incelendiği bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin görüşleri arasında,istatiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.Buna göre;branş öğretmeni,özel eğitim öğretmeni ve sınıf öğretmenlerinin kekeme öğrencilere ilişkin görüşleri benzer düzeydedir denilebilir.
2. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin cinsiyetlerine göre değerlendirdiğimizde ,kekeme öğrencilere ilişkin görüşleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.Buna bağlı olarak,erkek ve kadın öğretmenlerinin ölçeklerinden elde edilen puanlar arasında fark olmaması ,konu ile ilgili görüşlerinin benzer olduğunu gösterir.
3. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin yaşlarına göre değerlendirdiğimizde ,kekeme öğrencilere ilişkin görüşleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.Buna göre öğretmenlerin aralarında anlamlı yaş farkının olmaması konu ile ilgili görüşlerinin benzer olduğunu gösterir.
4. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin tutumlarını karşılıklı olarak değerlendirdiğimizde kekeme öğrencilere ilişkin görüşleri arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.Buna dayalı olarak öğretmenleri branşlarına

karşılıklı olarak değerlendirdiğimizde konu ile görüşleri benzer düzeydedir denilebilir.

5. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin mezun oldukları fakülteye göre değerlendirdiğimizde, farkındalık ve soyutlama alt boyutlarındaki görüşlerinin benzer düzeyde olduğu, başarısızlık boyutunda ise Lisans üstü öğretmenlerin kekeme öğrencilerin diğer öğrencilerden daha başarısız olduğu görüşü ortaya çıkmıştır.
6. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ele aldığımızda ,kekeme öğrencilere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Buna dayalı olarak öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin kekeme öğrencilere yönelik tutumları üzerinde hiçbir etkisi olmadığı için konu ile ilgili görüşleri benzer düzeydedir.
7. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin çalıştıkları okullarda görev yapma sürelerine göre değerlendirdiğimizde,kekeme öğrencilere ilişkin anlamlı bir fark görülmemiştir.Buna bağlı olarak,öğretmenlerin ölçeklerden elde edilen puanlar arasında fark olmaması konu ile ilgili görüşlerinin benzer düzeyde olduğunu gösterir.
8. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenleri bulundukları bölgeye göre değerlendirdiğimizde ölçekten elde edilen puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmaması konu ile ilgili görüşlerin benzer olduğunu gösterir. Anlamlı bir fark bulunmamasına sebep olarak, KKTC’de bölgeler arası sosyo ve kültürel yönden çok büyük ayrımların olmaması şeklinde düşünülebilir.
9. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin görev yaptıkları okuldaki öğrenci sayılarına göre değerlendirildiğinde ölçekte soyutlama alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.Elde edilen puanlarda anlamlı bir fark olmasının sebebi

olarak, öğretmenlerin çok sayıda öğrenci tipolojileri ile karşılaşmalarından kaynaklanabilir.

10. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki öğretmen sayısına göre değerlendirildiğinde ölçekte sadece soyutlama alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.Öğretmenlerin çoğunlukta olduğu okullardaki öğretmenler,kekeme öğrencileri diğer öğrencilerden soyutlanmaları gerektiğini düşünmektedir.
11. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olma durumuna göre kekeme öğrencilere ilişkin değerlendirildiğinde ölçekte istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Anlamlı fark olmasının sebebi olarak; kekeme öğrencisi olan öğretmenlerin olmayan öğretmenlere göre kekemeliğe yönelik görüşlerinde deneyim ve tecrübeye dayalı olduğu söylenebilir.
12. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin yüksek öğrenimleri sırasında konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre değerlendirildiğinde, başarısızlık ve farkındalık alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark görülmezken,ölçeğin son alt boyutunda (soyutlama) anlamlı düzeyde fark bulunmaktadır.Buna bağlı olarak, yükseköğrenimlerinde kekemelik ve konuşma bozukluğu ile ilgili eğitim alan öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik tutumlarının ,eğitim almayanlara göre daha olumlu olduğu söylenebilir.
13. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin okul dışında konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre değerlendirildiğinde, ölçekte istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.Anlamlı fark olmasının sebebi olarak öğretmenlerin,gönüllü olarak okul dışı kekemelik alanı ile ilgili herhangi bir eğitime katılmış olduğu söylenebilir.

14. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin konuşma bozuklukları / kekemelik konusunda yayın takip etme durumlarına göre değerlendirildiğinde, ölçekte istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Anlamlı fark olmamasının sebebi olarak özel eğitim öğretmenlerinin, branş öğretmenleri ile karşılaştırıldığında konu ile ilgili görüşlerinin benzer düzeyde olduğunu gösterir.

6.2 ÖNERİLER

Araştırmanın neticesinde aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin kekemeliğe yönelik tutumlarında anlamlı farkın olmayışı, benzer eğitim sistemlerinden geçtiğini ya da alan dışı öğretmenlerin özel eğitim öğretmeni olarak görev yaptığını gösterir. Bu nedenle özel eğitim öğretmenleri, kendi alanlarından mezun olan eğitimcilerden seçilmelidir.
- Öğretmenlerin kekeme öğrenciyle karşılaştıklarında onlara daha etkili bir eğitim verebilmeleri için kekemelik ile ilgili kaynaklar okunmalı, öğrencileri doğru yönlendirmelidirler.
- Mesleki kıdemi az olan öğretmenler ile mesleki kıdemi fazla olan öğretmenler arasında fark bulunmaması sebebiyle, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde kekemelik konusunda bilgilendirilmelidir.
- Öğretmenler kekemelik ile ilgili verilen seminer ve eğitimlere gönüllü katılmalıdır.
- Özel eğitim öğretmenleri ve ilköğretim okullarındaki öğretmenler kekemelik ile ilgili yeterli çalışmalara ve eğitime vakıf olmadığından

üniversitelerden, uzmanlardan ve kekeme çocuklar için izlenecek yöntem,eğitim konularında destek almalıdır.

- Öğretmenlerin bölgelere göre görüşlerinin farklılık göstermemesi nedeniyle,ilçelerde uzman eğitimciler tarafından seminerler verilmeli,belli dönemlerde bu eğitimcilerle bir araya gelerek (deneyim ve tecrübelerden faydalanılarak) görüş alışverişinde bulunulmalıdır.
- Bu araştırma ilköğretim okullarındaki ve özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere yapılmıştır.Aynı konu üniversitelerin özel eğitim ve sınıf öğretmenleri bölümünde okuyan öğrencilere yönelik de uygulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akgün, Ö. (2005). *Türkçe Konuşan 3-6 Yaş Grubundaki Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Konuşma Akıcısızlıklarının İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Dil ve Konuşma Terapistliği Anabilim Dalı, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akman, B., Baydemir, G., Akyol, T., Arslan, A.Ç. ve Kükütçü, S.K.(2010). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları Sorun Davranışlara İlişkin Düşünceleri, *e-Journal of New World Sciences Academy*, Cilt: 6, Sayı: 2, 1715,1731.
- Andrews, G., Craig, A, Feyer, A, Hoddinott, S., Hoiwe, P., Neilson, M. (1983). *Stuttering: A Review of Research Findings and Disorders*, p.226-246.
- APA (American Psychological Association, Dictionary of Psychology), R. Gary (Ed.), *American Psychological Association*, 685 (2007).
- Ataman, A. (2005). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş* içinde (s. 20-30) Ayşegül Ataman. (Ed). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Atay, İ.M., Tanrıtanır, B., Akpınar, A. ve Demirdaş, A. (2014). Bir Paradoks Olarak Risperidon Kullanımına Bağlı Kekemelik Olgusu, *Türk Nöropsikiyatri Derneği*, Bu olgu 48. Ulusal Psikiyatri Kongresinde özet bildiri olarak kabul edilmiştir.
- Aybay, L. E. (2009). *8-12 yaş grubu kekeme çocukların kaygı, sosyal fobi ve IQ yönünden tetkiki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Batu, S. ve Kırcaali İftar G. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: KÖK Yayıncılık.
- Baydık, B. (1996). *7-15 Yaş Grubundaki Kekeme Olan ve Olmayan Bireylerin Sözel İletişim Tutumlarının Karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı, Ankara.
- Baykoç Dönmez, N. (2010). *Öğretmenlik programları için özel eğitim içinde (s. 45-62)*. Necat Baykoç Dönmez (Ed). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Belgin, E., Derinsu, U. (1990). İlkokul Çağı Çocuklarında Konuşma ve Ses Bozukluğu İnsidansı. *19. Türk Milli Otorinolarengoloji Kongresi*, bildiri, Certüt Matbaacılık A.S., İstanbul: 158-160.

- Belgin, E., Güven, A. (1985). "Kekemelik ve Terapide Ritim Metodunun Yeri". *Türk Otorinolarenkoloji Dernegi XVII. Milli Kongresi*, bildiri, Hilal Matbaacılık Koll.Sti., İstanbul: 357-361.
- Bloodstein, O. (1993). Stuttering, the search for a cause and cure. A Division of Simon & Schuster. Inc. USA, 128-130.
- Bloodstein, O., (2002). Early stuttering as a type of language difficulty. *Journal of Fluency Disorders*, 27, 163-167.
- Bloodstein, O., Ratner, N. B., (2008). *A Handbook on Stuttering*, NY: Thomson/Delmar Learning, Clifton Park, 1, 49-50.
- Brayn, L.J. and Brayn, L.T. (1982). *Exceptional Children*. California: Mayfield Publishing Company.
- Cangi, M.E. (2008). *Kekemeliği Olan ve Olmayan Ergenlerin Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin Karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi)*. Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dil ve Konuşma Terapistliği Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Cebiroğlu, R., (1982). *Çocuk Akıl Sağlığı ve Hastalıkları*. İstanbul Tıp Fak. Klinik Ders Kitapları, Cilt 17, İstanbul: Sanat Matbaacılık.
- Cenkseven, F. (2000). Kekemelik Üzerine. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 6, 37-48.
- Cordes, A.K. ve Ingham, R.J. (1994). The reliability of Observational Data: II. Issues in the Identification and Measurement of Stuttering Events. *Journal of Speech And Hearing Research*, 37, 279-294.
- Çalışkan, M. (2003). *Boşanmış Aile Çocuklarının Benlik Saygısı (Lefkoşa Örneği) (Yüksek Lisans Tezi)*. Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikoloji Danışmanlık Bilim Dalı, Lefkoşa.
- Derman, M.T. ve Başal, H.A. (2013). Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, 115-144.
- Dumanoglu, A. (2006). *Kekemelerde Yaygın Kekemelik Tutumlarının Kaygı ve Depresyon Düzeyleri Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Ebert, K. A., & Prelock, P. A. (1994). Teachers' perceptions of their students with communication disorders. *Language, Speech and Hearing Services in Schools*, 25, 211–214.
- Eraslan, E. (2013). *Sosyal ve Dil Gelişiminin Desteklenmesi*, <http://www.sosyalpediatri.org.tr/sunumlar/ulusalcocuk/10.pdf>, Erişim Tarihi: 10.05.2016.
- Erdem, İ. (2013a). Kekeme öğrencilere ilişkin öğretmen tutumları: bir ölçek geliştirme çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı: 6, Cilt: 7, 401-416.
- Erdem, İ. (2013b). Konuşma eğitimi esnasında karşılaşılan konuşma bozuklukları ve bunları düzeltme yolları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Türkçenin Eğitimi Özel Sayısı*, Yıl: 6, Sayı: 11, 415-452.
- Eripek, S. (2005). *Zihinsel engellilerin öğretmenliği programına kayıt yaptıran öğrencilerin programı tercih durumlarının, ileriye dönük kaygılarının ve çevrelerinden aldıkları tepkilerin belirlenmesi*. 14. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri Kitabı. Ankara: Pegem.
- Eripek, S., Özsoy Y. ve Özyürek M. (1992). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar . Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Eryavuz, A.(1998). *Kekemelik tedavisinde Pasif Hava Akımı Tekniği'nin geçerlilik çalışması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Fışıloğlu, A. ve Urgan, Ü. (1992). Kekemelik Nedir? Ne Değildir? 9-12 yaş arası normal konuşan çocukların kekemeliği değerlendirmesi. *Psikoloji Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 28, 2-8.
- Flynn, T.W., ve St. Louis, K.O. (2007). An investigation of adolescent opinions on stuttering. *Poster presented at Annual Convention of ASHA*.
- Gergerlioğlu, H. S. (2002). *Kekemeliğin Solunum Fonksiyonları Üzerine Etkisi (Doktora Tezi)*. TC. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizyoloji (Tıp) Anabilim Dalı, Konya.
- Glogowska, M., Campbell, R., Roulstone, S., ve Enderby, P. (2001). Developing a scale to measure parental attitudes towards preschool speech and language

- therapy services. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 36 (4), 503–513.
- Guitar, B.(2006). Stuttering An Integrated Approach to Its Nature and Treatment, Lippincott Williams & Wilkins, Baltimore, 5, 13-17, 19-23, 35, 81-82, 100, 106-107, 285.
- Güleryüz, F.F. (1995). *2-6 yaşlarındaki kekemelik problemi olan ve olmayan çocukların artikülasyon özelliklerinin karşılaştırılması (Doktora Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hassoy, P. ve Çakıcı, M. (2012). Çocuklarda görülen davranış bozuklukları ile ilgili ailelerin bilgi düzeyleri ve tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı: 2, 1-14.
- Horsley, I.A. and Fitz- Gibbon, C.T. (1987). Stuttering Children: Investigation of a stereotype. *British Journal of Disorders of Communication*, 22, 19-35.
- Ingham, R.J. (2003). Brain imaging and stuttering: some reflections on current and future developments. *Journal of Fluency Disorders*, 28, 411-420.
- İbiloğlu, A.O. (2011). Kekemelik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, Cilt: 3, Sayı: 4, 704-727.
- İnal, Ö. (2009). *Kekeme Çocuklarda Duyu Bütünlüğünün Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karacan, E. (2000). *Çocuklarda kekemelik ve diğer iletişim bozuklukları. Psikiyatri Dünyası*, Cilt: 4, Sayı: 1, 18-21.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayıkçı, M.E.K. ve Elgin, E. (2010). Okul çağı kekeme türk çocuklarının kekemelik bulguları. *Özgün Araştırma, Türk Pediatri Arşivi Dergisi*, Sayı: 45, 141-143.
- Kehoe, T.D. (1996). *Stuttering: Science, Therapy & Practice*. Thomas David Kehoe.
- Konrot, A., (2000). Erken Dönem Kekemeliğin Aile Eğitimi Yoluyla Sağaltımı. *Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, s.24-28.

- Konrot,A. (1998). *Sözel Dil ve Konuşma Sorunları*. Ed. Süleyman Eripek, Özel Eğitim. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları, Ünite 7, 93-104.
- Madanoğlu, G.K. (2005). *Kekeme çocuklar için bir tarama çalışması ve kekemlikle baş etme konusunda hazırlanmış bir programın değerlendirilmesi (Doktora Tezi)*. TC. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul.
- MEB (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*, 31.05.2006. 26184 Sayılı Resmi Gazete Karatepe Yayınları.
- MEB, (2013). *Dil Gelişimi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Milli Eğitim Bakanlığı, 15.
- Mengüloğlu, Ö. (2014). *Yetişkin Kekemelerde Ebeveyn Kabul/Red Algısının Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. T.C Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları Programı, Ankara.
- Morris, Charles G. (2002). *Understanding Psychology*, 3rd Edition, TPD Yayın No:23.
- Nungesser, N. R., ve Watkins, R. V. (2005). Preschool teachers' perceptions and reactions to challenging classroom behavior:implications for speech-language pathologists. *Language, Speech and Hearing Services in Schools*, 36, 139–151.
- Okalidou, A., ve Kampanaros, M. (2001).Teacher perceptions of communication impairment at screening stage in preschool children living in Patras, Greece. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 36 (4), 489–502.
- Özdemir, R.S. (2010). *Kekemeliğe Dair Kamuoyu Tutumunun Ölçülmesi: Eskişehir Örnekleme (Doktora Tezi)*. Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dil ve Konuşma Terapistliği Anabilim Dalı, , Eskişehir.
- Özgür, İ. (2011). *Özel eğitim engelli çocuklar ve eğitimi*. Adana: Karahan Kitabevi
- Özsoy, Y., (1982). *Konuşma Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri*. İkinci Basım: 6. T. 6. A.Yayınları, Eskişehir, No: 4.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (2002). *Özel Eğitime Giriş*, Ankara:Karatepe Yayınları.

- Öztürk, M.O. (1994). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. 5. Baskı. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Özyürek, M. (1984). Kekemeliğin Önlenmesi. *Ankara Üniversitesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 1, 127-141.
- Pamir, T. (1985). Kekemelik sağaltımına uyarlanana geri bildirim tekniği ve 17 denek üzerindeki sonuçları. *Psikoloji Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 18, 24-30.
- Pınarcık, Ö. (2013). *6-8 Yaş Psiko-Sosyal ve Akademik Yönden Karşılaştıkları Güçlüklerin Öğrenci, Öğretmen, Veli Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Selçuk Üniversitesi, Ankara.
- Rafuse, J. (1994). Early intervention, intensive therapy can help people who stutter. *CMAJ*, 150:754-755.
- Riley, G. (2003). Medical Aspects of Stuttering. www.stutteringhelp.org/research/olanzapn.htm
- Sadler, J. (2005). Knowledge, attitudes and beliefs of the mainstream teachers of children with a preschool diagnosis of speech/language impairment. *Child Language Teaching and Therapy*, 21 (2), 147–163.
- Sarı, H. (2003). *Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimleriyle ilgili çağdaş öneriler*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Schwartz, H.D., Zebrowski, P.M., Conture, E.G.(1990). Behaviors at the onset of stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, v.15, p.77-86.
- Shames, G.H., Wiig, E.H., Secord, W.A., (1998). *Human Communication Disorders: An introduction*. 5Ed., MA: Allyn and Bacon Company.
- Swan, A.M. (1993). Kekeleyen Çocuğa Öğretmeni Nasıl Yardımcı Olabilir? (Çev: N. Eyüboğlu). *Yasadıkça Eğitim Dergisi*, 43.
- Taştan, K., Set, T., Çayır, Y. ve Avşar, Ü.Z. (2014). Hipnoz İle Kekemelik Tedavisi: Bir Olgu Sunumu. *Euras J Fam Med*, Cilt: 3 Sayı: 1, 57- 60.
- Toğram, B. ve Maviş, İ. (2009). Aileler, öğretmenler ve dil ve konuşma terapistlerinin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum ve bilgilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, Sayı: 10, Cilt: 1, 71-85.
- Ünalın, D. (2000). *Kayseri Kentsel Kesimde 7-12 Yaş Grubu Çocuklarda Enürezis Nokturna, Kekemelik ve Tik Görülme Sıklığı (Yüksek Lisans Tezi)*. TC.

Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Kayseri.

Yavuzer, H. (1984). *Çocuk Psikolojisi*. (103-145). İstanbul: Altın Kitaplar Matbaası.

Yazar, E.H.(1998). *Üç ayrı grupta akıcı konuşan ilkokul çağı çocuklarının kekemeliği değerlendirmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zebrowski, P.M. ve Conture E.G. (1989). Judgements of disfluency by mothers of stuttering and normal non fluency children. *Journal of Speech and Hearing Research*, 32: 625-634. http://www.tedizmir.k12.tr/dosyalar/pdr_mart.pdf, Erişim Tarihi: 09.05.2016.

EKLER

EK 1. Demografik Bilgi Formu

Bu çalışma, öğretmenlerin kekemeliğe ilişintutumlarının saptanması amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz bilgiler sadece bilimsel araştırma amaçlı kullanılacaktır. Bu çalışma sonucunda oluşturulacak belgelerde sizin ve okulunuzun ismi doğrudan veya dolaylı olarak kullanılmayacaktır. Değerli katkılarınız için teşekkür ederiz

Sonay TÜRKMEN

Yakın Doğu Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I. TANITICI ve MESLEKİ ÖZELLİKLER

1. Cinsiyetiniz: ()1. Kadın ()2. Erkek

2.Yaşınız :

3. En son mezun olduğunuz okul?

()1. Eğitim Fakültesi ()2. Lisans (Eğt. Fak. Dışında) ()3. Lisansüstü

4. Hangi branşta öğretmenlik yapıyorsunuz ? :

()1. Özel Eğitim ()2. Sınıf Öğretmeni ()3. Sosyal Bilimler
()4. Fen Bilimleri ()5. Türkçe/Edebiyat ()6. Yabancı Dil
()7. Resim-Müzik-Beden eğitimi
()8. Diğer:.....

5. Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz ?:

6. Şu an çalışmakta olduğunuz okulda, kaç yıldır çalışıyorsunuz ?:

7. Görev yaptığınız okul hangi bölgede yer almaktadır?

()1. Lefkoşa ()2. Girne ()3. Güzelyurt ()4. Mağusa
()5. İskele

8. Görev yaptığınız okuldaki toplam öğrenci sayısı ? :

9. Görev yaptığınız okuldaki toplam öğretmen sayısı ? :

10.Daha önce kekeme bir öğrenciniz oldu mu ? : ()1. Evet, oldu ()2. Hayır, olmadı

11.Daha önce kekemelik dışında konuşa bozukluğu olan öğrenciniz oldu mu ? :
()1. Evet, oldu ()2. Hayır, olmadı

Lütfen arka sayfaya geçiniz

12.Yüksek öğreniminizdekonusma bozukları ile ilgili eğitim aldınız mı ? :
()1. Evet, oldu ()2. Hayır, olmadı

13.Okul dışında konuşma bozuklukları/ kekemelik ileeğitim aldınız mı (hizmet içi, seminer, konferans)?
()1. Evet, aldım ()2. Hayır, almadım.

14. Konuşma bozuklukları/kekemelik ile yayınları takip eder misiniz?
()1. Evet, ederim ()2. Hayır, etmem.

EK 2. KEKEME ÖĞRENCİLERE İLİŞKİN ÖĞRETMEN TUTUMLARI ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ankette her biri 5 seçenekten oluşan 15 önerme bulunmaktadır. Lütfen size uygun seçeneği, ilgili ifadenin karşısında bulunan kutucuğa **X** işareti koyarak belirtiniz

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Kekeme çocuklar, okuma yazmayı daha geç öğrenirler.	()	()	()	()	()
2. Kekeme öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri daha düşüktür.	()	()	()	()	()
3. Kekeme öğrencilerin yazılı anlatım becerileri daha düşüktür.	()	()	()	()	()
4. Kekeme öğrencilerin dinlediğini anlama becerileri daha düşüktür.	()	()	()	()	()
5. Kekeme öğrencilerin akademik başarıları diğer öğrencilere göre daha düşüktür.	()	()	()	()	()
6. Kekeme öğrenciler diksiyon eğitimi almalıdır.	()	()	()	()	()
7. Öğretmenler, diğer öğrencilere kekemelerin zorluklarına ilişkin farkındalık oluşturmalıdır.	()	()	()	()	()
8. Akademik başarı gösteren öğrenciler, kekemeliği de yenebilir.	()	()	()	()	()
9. Çocuğun okuldaki çevresi kekemeliğinin artmasında ya da azalmasında önemli bir faktördür.	()	()	()	()	()
10. Diğer öğrenciler kekemelik hususunda bilgilendirilmelidir.	()	()	()	()	()
11. Kekeme öğrenciler, diğer öğrencilerden ayrı sınıflarda eğitim görmelidir.	()	()	()	()	()
12. Öğretmenler kekeme çocukların, diğer öğrencilerden farklı olduklarının farkına vardırılmalıdır.	()	()	()	()	()
13. Öğretmen kekeleyen bir çocuğu, sınıf önünde konuşmayı gerektiren etkinliklerden muaf tutmalıdır.	()	()	()	()	()
14. Kekeme öğrenciyi ayrı bir eğitime tabi tutmak gerekir.	()	()	()	()	()

Anket bitmiştir, teşekkür ederiz

EK 3. KKTC, Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Dairesi Müdürlüğü İzin Yazısı



**KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: İÖD.0.00-35/2016/1B - 630

Lefkoşa, 22 Mart 2016

Sayın Sonay Türkmen DENİZ,
Yakın Doğu Üniversitesi,
Lefkoşa.

Müdürlüğümüze bağlı okullarda görev yapan öğretmenlere uygulamak istediğiniz, **“KKTC’de Görev Yapan Özel Eğitim Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmenlerin, Kekeme Öğrencilerine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi”** Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş olup gizlilik ve gönüllülük ilkelerine riayet edilerek uygulanması uygun görülmüştür.

Anketi uygulamadan önce okul müdürlükleri ile temas kurulması ve anket tamamlanıldıktan sonra da sonuçların Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü’ne iletilmesi hususunda gereğini saygı ile rica ederim.


Salih CANSEÇ
Müdür

/AA

Tel (90) (392) 228 3136 - 228 5893
Fax (90) (392) 228 7158
E-mail meb@mebnet.net

Lefkoşa-KKTC

EK 4.Ölçek İzin Yazısı

Gelen Kutusuna taşı

Diğer ▾

8 / 11

E-POSTA YAZ

Ölçek

Gelen Kutusu x

İlhan Erdem

Çevrelere ekleyin

Ayrıntıları gös

E-POSTA YAZ

Gelen Kutusu (54)

Yıldızlı

Önemli

Gönderilmiş Postalar

Taslaklar (34)

► Çevreler

Diğer ▾

S

Sonay ▾

Q

P

Pinar Buyuktuna

Siz: napıyorsunuz

İLHAN ERDEM

<ilhan.erdem@inonu.edu.tr>

7.12.2015

☆

Alıcı: bana ▾

Sonay Türkmen,

Ekte iki dosya gönderiyorum. Ölçek-son yazan dosyada ölçeğin ham hali var ve burada 35 madde var. Gönderdiğim diğer dosyada ise yayımlanmış makalenin Türkçe şekli var. Bu kısımda ölçekteki maddelerden faktör analizine giren 14 madde yazılmıştır. Mesela; Soyutlama 2 dediğimiz ölçekteki ikinci maddedir. 2.Öğretmen kekeleyen bir çocuğu, sınıf önünde konuşmayı gerektiren etkinliklerden muaf tutmalıdır. Diğer maddeleri de ölçeğin son halinden alarak yeni bir formda uygulayabilirsiniz. İşine yarar diye ben ikisini de gönderiyorum. İyi çalışmalar.

Tablo 1. KTÖ Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Ortak faktör varyansı	1. Faktör için yük değerleri	2. Faktör için yük değerleri	3. Faktör için yük değerleri
Başarısızlık 23	,599	,765		
Başarısızlık 22	,572	,749		
Başarısızlık 24	,586	,741		
Başarısızlık 26	,590	,734		
Başarısızlık 28	,510	,674		
Farkındalık 34	,577		,755	
Farkındalık 33	,442		,656	
Farkındalık 35	,390		,623	
Farkındalık 16	,369		,605	
Farkındalık 14	,342		,565	
Soyutlama 6	,538			,703

EK 5. ÖZGEÇMİŞ

1. **Adı Soyadı:** Sonay TÜRKMEN DENİZ

2. **Doğum Tarihi:** 05 Ağustos 1982

3. **Unvanı:** Uzman

4. **İletişim :**0548-826-72-00 / 0533-826-26-27

5. **Öğrenim Durumu:**

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Edebiyat Öğretmeni	Girne American Üniversitesi	2008-2013
Y.Lisans	Edebiyat Öğrt. Tezsiz Yük.Lis.	Girne American Üniversitesi	2008-2013
Y.Lisans	Özel Eğitim	Yakın Doğu Üniversitesi	2013-2016

6. **Akademik Ünvanlar**

Uzmanlık: Haziran 2016

7. **Projeler**

***Sertifikalar**

*2010-11 : Türk Halk Bilimi Alan Araştırması ve Halk Bilimi Çalışması

*2013-14 :5. Farkındalık Semineri, “Siyaset Bilimi” alanı sertifikası

*2013-14 :5. Farkındalık Semineri,”Diksiyon Eğitimi “sertifikası

*2013-14 :5. Farkındalık Semineri,”Kişisel Gelişim Uzmanlığı”sertifikası

*2013-14 :5. Farkındalık Semineri,”Bilişim Medya Eğitimi “sertifikası

*2013-14 :5. Farkındalık Semineri, “Nöro Linguistik Programlama Eğitimi“sertifikası

*2013-14 :5. Farkındalık Semineri,”Deneyim Paylaşımı Eğitimi “ Sertifikası

*2014-15 :Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Ortak Hizmetleri
Müdürlüğü tarafından verilen “Eğitimde Program Geliştirme “sertifikası

*2014-15 :“Özel Gereksinimli Çocuklarda Cinsel Eğitim ve Cinsiyet Gelişimi”sertifikası

EK. 6 ORJİNALLİK RAPORU

kekemelik

ORJİNALLİK RAPORU

%6

BENZERLİK ENDEKSİ

%

İNTERNET
KAYNAKLARI

%6

YAYINLAR

%

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

ERDEM, İlhan. "Konuşma eğitimi esnasında karşılaşılan konuşma bozuklukları ve bunları düzeltme yolları", Adıyaman Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

Yayın

%1

2

ARSLAN, Gülşah, Gürol, DEMİR, Yurdanur, EŞER, İsmet and KHORSHID, Leyla. "Hemşirelerde eleştirel düşünme eğilimini etkileyen etmenlerin incelenmesi", Atatürk Üniversitesi, 2009.

Yayın

%1

3

YILMAZEL, Gulay, Fevziye CETINKAYA, and Melis NACAR. "HEALTH PROMOTING BEHAVIORS IN NURSING STUDENTS", TAF Preventive Medicine Bulletin, 2013.

Yayın

<%1

